

PREMIA TALLINNA KÜLMHOONE AS

**Majandusaasta aruanne
31. detsembril 2023 lõppenud aasta kohta**

Sisukord

Üldine informatsioon.....	3
Tegevusaruanne.....	4
Koondkasumiaruanne 31. detsembril 2023 lõppenud aasta kohta	8
Finantsseisundi aruanne seisuga 31. detsember 2023	9
Omakapitali muutuste aruanne 31. detsembril 2023 lõppenud aasta kohta.....	10
Rahavoogude aruanne 31. detsembril 2023 lõppenud aasta kohta.....	11
Raamatupidamise aastaaruande lisad.....	12
Sõltumatu vandeaudiitori aruanne	37

Üldine informatsioon

Juhatus	Aivar Aus
Nõukogu	Artūrs Čirjevskis (alates 17. veebruar 2022) Soren Gronnegaard Lauridsen (alates 28. veebruar 2024) Lincoln Lin Feng Pan (alates 17. jaanuar 2024) Andrei Beskhmel'nitskii (kuni 16. jaanuar 2024) Sergey Beskhmel'nitskii (kuni 16. jaanuar 2024) Normunds Stanevics (kuni 16. veebruar 2022) Anna Temerova-Allena (kuni 16. veebruar 2022)
Registrikood	10030700
Registrijärgne asukoht	Betooni 4, Tallinn, 11415, Eesti
Kontaktandmed	Telefon: +372 603 3800 Faks: +372 603 3801 E-post: premia@premia.ee Kodulehekül: www.premia.ee
Põhitegevusalad	Jäätisetootmine Toidukaupade hulgimüük
Aruandeperiood	1. jaanuar 2023 – 31. detsember 2023
Audiitorettevõtja ja vastutava vandeaudiitori nimi ja aadress	Ernst & Young Baltic AS Audiitorettevõtja tegevusluba nr 58 Rävala 4, Tallinn 10143, Eesti Vastutav vandeaudiitor: Olesia Abramova, vandeaudiitori nr 561

Tegevusaruanne

Premia Tallinna Külkhoone AS (edaspidi ka: ettevõtte või Premia TKH) on jäätise tootmise ja külmkauba hulгимүүгига tegelev ettevõtte, mis tegutseb peamiselt Balti riikides. Premia TKH gruppi (edaspidi: Premia grupp) kuuluvad lisaks Premia TKH-le ka Leedu tütarettevõtte AB Premia KPC ja Lätis asutatud AS Premia FFL. Mõlemad äriühingud kuuluvad 100% ettevõttele.

Premia Tallinna Külkhoone AS kuulub jäätise- ja piimatööstuse kontserni, mida tuntakse nime all Food Union Group (edaspidi ka: grupp), kelle ainuaktsionär on Küprosel registreeritud ettevõtte Food Union Holding (CY) Company Limited.

Premia TKH jäätiste ajalugu ulatub aastasse 1956, mil Tallinnas alustati jäätise tootmisega. Ettevõtte tuntumad kaubamärgid on Premia, Eriti Rammus, Väike Tom, Regatt ja Vana Toomas. Läti turul on tuntuim Klasika kaubamärk ning Leedu turul on tuntumad kaubamärgid Klasika, Jocker ja Bravo.

Enam kui pool Tallinnas toodetavatest jäätistest läheb ekspordiks Läti, Leetu ja Soome.

Ülevaade ettevõtte äritegevuse arengust, positsioonist ja tulemustest

Kõige olulisemad riskid, millega Eesti majandusel ja ettevõttel on tulnud 2023. aastal kokku puutuda, on olnud seotud geopoliitilise ebakindlusega.

Sõda Ukrainas jätkub ning see mõjutab toormehindade kujunemist maailmaturul, eriti Euroopas.

Statistikaameti andmetel tõusis tarbijahinnaindeks 2023. aastal eelmise aastaga võrreldes 9,2%, mille taga oli suuresti toiduainete hinnatõus. Toidu ja mittealkohoolsete jookide hinnad tõusid eelmisel aastal keskmiselt 15,8%.

Aasta 2023 oli rekordiline, sest ettevõtte oli hästi ette valmistatud ning protsessid maksimaalselt automatiseeritud ja digitaliseeritud – investeeringud, mis hakkasid end kohe ära tasuma. Meeskond on ühtne ja motiveeritud ning see aitab ka rasketel aegadel head tulemust saavutada. Põhikulud olid kontrolli all ja kasvasid mõõdukalt. Ettevõtte hoiab oma jäätise turuosa jätkuvalt umbes 40% juures, mis on ka nende eesmärk.

Vähendamaks energiahindade negatiivset mõju ettevõtte kasumlikkusele, sõlmis Premia TKH 1. juunil 2022 Eesti Energia AS-iga fikseeritud hinnaga elektrilepingu, mis kehtib kuni 2027. aastani.

2023. aastal jätkasime koostööd Alexela tanklaga aadressil Peterburi tee 42 läbi maa-aluse torujuhtme, mis võimaldas ettevõttel vähendada kulusid (vedelgaasi hind oli madalam kui maagaasil).

Suuremad investeeringud on tehtud tarkvarasse: Microsoft Dynamics 365 Business Centrali kasutuselevõtt on olnud edukas ning 2024. aasta kevadel tuli välja juba versioon 3.

Kvaliteedistandardi tõstmist kinnitas BRC A taseme sertifikaadi saamine 2023. aasta oktoobris.

Püsikulude kasv on tingitud peamiselt palgasurvest ning tootmisseadmete kulumisest ja remondist, samuti uute arenduste kasutuselevõttust Business Centrali tarkvaras.

Kokku investeeriti 2023. aastal 549 700 eurot, millest 337 700 eurot läks tehase, 162 500 eurot müügistruktuuri ja 49 500 eurot logistikaosakonna töö parendamiseks.

Ettevõtte portfelli edasiseks arendamiseks tõi Premia TKH 2023. aasta kevadel turule 13 uut jäätist. Arendati tooteid kaubamärkidele Eriti Rammus, Väike Tom ja Premia. Sügisel tuldi turule 5 uue perejäätisega, millest 3 olid 0,5-liitrised ja 2 liitrised pakendis, ning tutvustati ka Kultuuripealinna jäätist vahvlitopsis.

Tegevusaruanne (jätkub)

2023. aastal teenis ettevõtte 7 469 703 eurot (2022: 5 179 186 eurot) puhaskasumit ja nende EBITDA oli 7 936 018 eurot (2022: 6 194 188 eurot). EBITDA leidmiseks korrigeeritakse ärikasumit põhivara kulumi ja väärtuse languse, trahvide ja viiviste ning muude äritulude/(-kuludega).

Ettevõtte müügitulu tõusis 2023. aastal 2022. aastaga võrreldes 11%, küündides 42 442 059 euronit (2022: 38 364 579 eurot).

2023. aasta 31. detsembri seisuga oli ettevõtte varade kogumaht 50 969 874 eurot (31. detsember 2022: 44 274 970 eurot) ja omakapital kokku 44 356 100 eurot (31. detsember 2022: 36 886 397 eurot). Majandusaasta aruandes esitatud info ettevõtte finantsseisundi, arengu ja tulemuslikkuse kohta vastab juhtkonna ootustele.

Ettevõtte investeeringud materiaalsesse ja immateriaalsesse põhivarasse (sh kapitalirent) moodustasid 2023. aastal 604 340 eurot (sh kajastatud vara kasutusõigus) (2022: 1 397 244 eurot).

Alltoodud tabelis on näidatud ettevõtte peamised suhtarvud 2023. ja 2022. aastal:

	2023	2022
	EUR	EUR
Müügitulu	42 442 059	38 364 579
Brutokasum	14 139 763	12 143 595
Puhaskasum	7 469 703	5 179 186
Varad kokku	50 969 874	44 274 970
Omakapital	44 356 100	36 886 397
EBITDA	7 936 018	6 194 188
Käibekapital	2 726 636	14 659 036
Brutomarginaal %	33%	32%
EBITDA marginaal %	19%	16%
Puhaskasumi marginaal %	18%	13%
Omakapitali määr %	87%	83%
Varade tootlus (ROA) %	16%	12%
Omakapitali tootlus (ROE) %	18%	15%

EBITDA = ärikasum korrigeerituna põhivara kulumi ja väärtuse languse, trahvide ja viiviste ning muude äritulude/(-kuludega)

Käibekapital = käibevara – lühiajalised kohustised

Brutomarginaal = brutokasum / puhastulu x 100%

EBITDA marginaal = EBITDA / puhastulu x 100%

Puhaskasumi marginaal = puhaskasum / puhastulu x 100%

Omakapitali määr = omakapital / varad kokku x 100%

ROA = puhaskasum / varade keskmine maksumus x 100%

ROE = puhaskasum / omakapitali keskmine väärtus x 100%

Peamised riskid ja ebakindluse allikad

Ettevõtte tegevusega kaasnevad mitmed finantsriskid: intressirisk, krediidirisk ja likviidsusrisk. Ettevõtte riskijuhtimise süsteem keskendub finantsturgude ettearvamatusetele ning püüab minimeerida selle võimalikke negatiivseid mõjusid ettevõtte finantstulemustele.

Ettevõtte finantsriskide juhtimise eesmärged ja põhimõtteid, sealhulgas ettevõtte riskipositsiooni seoses finantsriskidega, on kirjeldatud täpsemalt raamatupidamise aastaaruande lisas 3.

Tegevusaruanne (jätkub)

Ettevõtte edasine areng

2024. aastasse siseneti mõnevõrra ettevaatliku eelarvega, sest toormehinnad on ettearvamatud ning kõhklusi tekitab ka energiaallikate kättesaadavus ja palgasurve.

Eesmärk on hoida jäätise turuosa väärtust 39-41% vahel ning olla külmkauba kategoorias kolme parima kaubamärgi omaniku hulgas. Piimatoodete kategoorias ollakse kampaaniatega strateegiliselt mõõdukad – tähtis on teenida kasumit, mitte müüa oma tooteid suurtes kogustes.

Ettevõtte plaanib kevadel turule tuua 10 uut jäätisesorti, millest 30% on tervisliku alatooniga, sealhulgas 40% vähema suhkruga ja veganjäätised. Suvisteks massiüritusteks on kavandatud tavapäraseid jäätise reklaamikampaaniad.

Sügisel on plaanis uuendada piimatoodete portfelli ja arendusetööd käivad.

Külmkauba kategoorias on kavas turule tuua 4 uut toodet.

Juhtkonna plaane tooteportfelli mitmekesistamiseks toetab ka ettevõtte tootmisvõimaluste järjepidev arendamine.

2024. aastal plaanitakse investeerida 358 000 eurot, millest umbes 60% läheb jäätise tootmisesse.

Äritegevuse hooajalisus/tsüklilisus

Jäätis on oma olemuselt väga hooajaline toode: tootmine suureneb alates jaanuarist, kui hakatakse koguma varusid plaani täitmiseks, ning väheneb septembris käsikäes nõudluse vähenemisega.

Et olla paindlik ja oma tegevuses tõhus, palkab ettevõtte märtsis ja aprillis umbes 30 inimese jagu lisatööjõudu.

Olulised keskkonna- ja sotsiaalsed mõjud

Ettevõtte keskendub kõigis oma igapäevastes tegevustes keskkonnakaitsele ning püüab minimeerida oma tegevuse mõju keskkonnale, kasutades jätkuvalt ainult taastuvenergiat ning hoides oma CO₂ heite kontrolli all, mis on võimaldanud vähendada ettevõtte aastast CO₂ heidet 23 250 tonni võrra.

Ettevõttel on juurdepääs veele oma puurkaevu näol ning pesemisprotsesse juhivad CIP-süsteemid, mis välistavad vee saastumise. Keskkonnamõju vähendatakse ka rasvapüüdu kasutamise abil, mis eemaldab reoveest rasva.

Premia TKH teeb aktiivselt koostööd OÜ-ga Eesti Pakendiringlus, et sorteerida, koguda ja pressida vanapaberist ja kartongist jäätmeid. Pärast töötlemist saadetakse pressitud ja puhtad materjalid ringlusse, mis võimaldab ettevõttel teenida aastast umbes 2300 eurot lisatulu.

Premia TKH mõistab oma sotsiaalset vastutust ühiskonna ees ning püüab toetada igati sõbralikke ja terveid suhteid ning positiivset ellusuhtumist oma partnerite, töötajate, valitsuse ja kodanikuühiskonnaga.

Ettevõtte kasutab tootepakendites ringlussevõetavaid ja monomaterjale ning sertifitseeritud materjalidest pakendeid. Liigutakse selles suunas, et kõik pakendid oleksid monomaterjalist, mis võimaldaks neid taaskasutada.

Ettevõtte ei investeeri mitte ainult oma olemasolevate toodete ohutusse, vaid panustab ka tarbijate jaoks tervislikumate toodete väljatöötamisse. Vähendatud suhkrusisaldusega tooted ja piimarasvata vegantooted on 2024. aasta kevade seisuga juba arenduses ning 2023. aastal toodi turule ka laktoosivaba jäätis 0,5-liitrisel pakendis.

Jätkatakse tarbijate teavitamist pakenditel, et ettevõttes kasutatakse nii tootmises kui ladustamisel taastuvenergiat, ringlussevõetavaid pakendeid ning materjale, mis on valmistatud vastutustundlikust toorainest.

Lisaks, et saavutada laiemat mõju erinevatele ühiskonnagruppidele, toetab ettevõtte igal aastal Eestis ka umbes sadat väiksemat spordi- ja kultuurisündmust.

Aktiivkapital

2023. aastal ei toimunud Premia Tallinna Külkhoone AS-i aktiivkapitalis muutusi (vt lisa 23).

Tegevusaruanne (jätkub)

Nõukogu

Nõukogu koosseisus on toimunud muudatusi (vt lk 3).

Sündmused pärast aruandekuupäeva

Kui lisas 28 avaldatud informatsioon välja arvata, ei ole toimunud pärast aruandekuupäeva muid olulisi sündmusi, mis võiksid käesoleva raamatupidamise aastaaruande mõistmist mõjutada.

Juhatuse määrusega:

Aivar Aus
Juhatuse esimees

Tallinn, 10. aprill 2024

Koondkasumiaruanne 31. detsembril 2023 lõppenud aasta kohta

	Lisa	2023 EUR	2022 EUR
Müügitulu	5	42 442 059	38 364 579
Müüdnud toodangu kulu	6	(28 302 296)	(26 220 984)
Brutokasum		14 139 763	12 143 595
Müügi- ja turustuskulud	7	(5 574 330)	(5 272 022)
Üldhalduskulud	8	(1 915 895)	(1 909 844)
Muud äritulud	9 (a)	42 586	40 110
Muud ärikulud	9 (b)	(49 331)	(59 834)
Muud kasumid/(kahjumid), neto	10	20 824	27 050
Ärikasum		6 663 617	4 969 055
Finantskulud	12 (a)	(105 098)	(106 030)
Intressitulud	12 (b)	911 184	316 161
Kasum enne tulumaksu		7 469 703	5 179 186
Tulumaksukulu		-	-
Aruandeaasta kasum		7 469 703	5 179 186
 Muu koondkasum		-	-
Aruandeaasta koondkasum kokku		7 469 703	5 179 186

Lisad lehekülgedel 12–35 moodustavad majandusaasta aruande lahutamatu osa.

Finantsseisundi aruanne seisuga 31. detsember 2023

Varad	Lisa	31. detsember 2023 EUR	31. detsember 2022 EUR
Põhivara			
Immateriaalne põhivara	17	10 566 313	10 788 599
Materiaalne põhivara	15	5 910 041	6 369 739
Kinnisvarainvesteeringud	16	4 000 000	4 000 000
Laenunõuded	19	19 511 103	-
Investeeringud tütarettevõtetesse	18	3 192 117	3 192 117
Põhivara kokku		43 179 574	24 350 455
Käibevara			
Varud	20	3 967 439	3 651 409
Laenunõuded	19	-	12 446 053
Nõuded ostjate vastu ja muud nõuded	21	2 508 833	2 482 761
Raha ja pangakontod	22	1 314 028	1 344 292
Käibevara kokku		7 790 300	19 924 515
Varad kokku		50 969 874	44 274 970
Omakapital ja kohustised			
Aktsiakapital	23	2 561 760	2 561 760
Ülekurss		3 131 671	3 131 671
Kohustuslik reservkapital		389 001	389 001
Jaotamata kasum		38 273 668	30 803 965
Omakapital kokku		44 356 100	36 886 397
Kohustised			
Pikaajalised kohustised:			
Laenukohustised	24	1 550 110	2 123 094
Pikaajalised kohustised kokku		1 550 110	2 123 094
Lühiajalised kohustised			
Laenukohustised	24	595 088	606 690
Võlad tarnijatele ja muud võlad	25	4 468 576	4 658 789
Lühiajalised kohustised kokku		5 063 664	5 265 479
Kohustised kokku		6 613 774	7 388 573
Omakapital ja kohustised kokku		50 969 874	44 274 970

Lisad lehekülgedel 12–35 moodustavad majandusaasta aruande lahutamatu osa.

Omakapitali muutuste aruanne 31. detsembril 2023 lõppenud aasta kohta

	Aksia- kapital	Ülekurss	Kohustuslik reserv- kapital	Jaotamata kasum	Omakapital kokku
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Saldo seisuga 31. detsember 2021	2 561 760	3 131 671	389 001	25 624 779	31 707 211
Aruandeaasta kasum	-	-	-	5 179 186	5 179 186
Muu koondkasum	-	-	-	-	-
Koondkasum kokku	-	-	-	5 179 186	5 179 186
Saldo seisuga 31. detsember 2022	2 561 760	3 131 671	389 001	30 803 965	36 886 397
Aruandeaasta kasum	-	-	-	7 469 703	7 469 703
Muu koondkasum	-	-	-	-	-
Koondkasum kokku	-	-	-	7 469 703	7 469 703
Saldo seisuga 31. detsember 2023	2 561 760	3 131 671	389 001	38 273 668	44 356 100

Lisad lehekülgedel 12–35 moodustavad majandusaasta aruande lahutamatu osa.

Täiendav informatsioon omakapitali kohta on toodud lisas 23.

Rahavoogude aruanne 31. detsembril 2023 lõppenud aasta kohta

	Lisa	2023 EUR	2022 EUR
Rahavood äritegevusest			
Kasum enne tulumaksu		7 469 703	5 179 186
<u>Korrigeerimised:</u>			
- Materiaalse põhivara kulum	15	1 062 139	1 012 876
- Immateriaalse põhivara kulum	17	223 651	203 226
- Kinnisvarainvesteeringute õiglase väärtuse muutus	16	-	(456 194)
- (Kasum) materiaalse põhivara müügist	15	(20 824)	(35 773)
- Muutused ebatõenäoliselt laekuvate nõuete katteks moodustatud eraldises		(366)	1 115
- Viitvõlgade muutus	25	(52 179)	18 338
- Tütarettevõttesse tehtud investeeringute väärtuse langus	10	-	464 917
- Intressitulu	12 (b)	(911 184)	(316 161)
- Intressikulu	12 (a)	58 496	64 617
		7 829 436	6 136 147
Käibekapitali muutused:			
Varud		(316 030)	(473 771)
Nõuded ostjate vastu ja muud nõuded		(25 705)	(647 018)
Võlad tarnijatele ja muud võlad		(138 032)	144 131
Äritegevuse rahavood		7 349 669	5 159 489
Rahavood äritegevusest kokku		7 349 669	5 159 489
Rahavood investeerimistegevusest			
Põhivara omandamine		(549 689)	(1 318 248)
Laekunud põhivara müügist	15	21 358	42 166
Laenude tagasimaksed	27 (iii)	200 000	1 330 000
Antud laenud	27 (iii)	(7 200 000)	(4 880 000)
Laekunud intressid	27 (iii)	846 134	291 065
Rahavood investeerimistegevusest kokku		(6 682 197)	(4 535 017)
Rahavood finantseerimistegevusest			
Ostuõigusega rendikohustiste intressimaksed	24 (vii)	(9 251)	(6 611)
Ostuõigusega rendikohustiste intressimaksed	24 (vii)	(49 245)	(58 006)
Ostuõigusega rendikohustiste tagasimaksed	24 (vii)	(78 480)	(106 311)
Ostuõigusega rendikohustiste tagasimaksed	24 (vii)	(560 760)	(528 773)
Rahavood finantseerimistegevusest kokku		(697 736)	(699 701)
Raha ja rahalähendite muutus		(30 264)	(75 229)
Raha ja rahalähendid perioodi alguses		1 344 292	1 419 521
Raha ja rahalähendid perioodi lõpus	22	1 314 028	1 344 292

Lisad lehekülgedel 12–35 moodustavad majandusaasta aruande lahutamatu osa.

Raamatupidamise aastaaruande lisad

1 Üldine informatsioon

Juhatus kinnitas käesoleva raamatupidamise aastaaruande 10. aprillil 2024. Vastavalt Eesti Vabariigi äriseadustikule kiidab majandusaasta aruande heaks ettevõtte nõukogu ja kinnitab aktsionäride üldkoosolek.

Aktsionäride üldkoosolekul on ettevõtte aktsionäridel õigus raamatupidamise aastaaruande kirjete õigsust vaidlustada ja raamatupidamise aastaaruande kinnitamine edasi lükata.

Asukohamaa

Premia Tallinna Külkhoone AS (edaspidi ka: Premia TKH) kuulub jäätise- ja piimatööstuse kontserni, mida tuntakse nime all Food Union Group (edaspidi ka: grupp).

2023. ja 2022. aasta 31. detsembri seisuga oli Premia TKH ainuaktsionäriks Food Union Holding (CY) Company Limited, mis omakorda kuulus 100% Briti Neitsisaartel asutatud ettevõttele Food Union (EE) Limited. Grupi enamusaktsionärideks on Briti Neitsisaartel registreeritud Delpin Consultants Limited ja Tayen Ventures Limited ning Hongkongis registreeritud Meridian Capital (HK) Limited.

2023. ja 2022. aasta 31. detsembri seisuga olid tegelike tulusaajate osalused järgmised: Askar Alshinbayev 28,66%, Yevgeniy Feld 28,66% ja Andrei Beskhmelnytsky 34,63%. Teised omanikud kontrollisid individuaalselt vähem kui 10% aktsiastest.

Põhitegevus

Ettevõtte põhitegevusalad on eelmise aastaga võrreldes samad: jäätise tootmine ning jäätise, piimatoodete ja sügavkülmutatud kaupade hulgimüük.

2 Koostamise alused

Ettevõtte raamatupidamise aastaaruanne on koostatud vastavalt Rahvusvaheliste Raamatupidamisstandardite Nõukogu (IASB) välja antud rahvusvahelistele finantsaruandlusstandarditele (IFRS), nagu need on vastu võetud Euroopa Liidu (EL) poolt.

Tegemist on ettevõtte konsolideerimata raamatupidamise aastaaruandega. Vastavalt raamatupidamise seaduse §-le 29 ei koosta Premia TKH konsolideeritud raamatupidamise aastaaruannet, kuna seda teeb emaettevõtte Food Union Holding (CY) Company Limited. Konsolideeritud raamatupidamise aastaaruandega on võimalik tutvuda emaettevõtte registreeritud aadressil.

Raamatupidamise aastaaruande koostamisel on lähtutud soetusmaksumuse printsiibist, välja arvatud kinnisvarainvesteeringute puhul, mis on kajastatud õiglases väärtuses.

Raamatupidamise aastaaruande koostamine kooskõlas IFRS-iga nõuab teatud oluliste arvestushinnangute kasutamist. Samuti nõuab see juhtkonnalt IFRS-i kohaste arvestuspõhimõtete rakendamisel teatud otsuste langetamist. Valdkonnad, mis on olulisel määral hinnangulised või keerukad, ning valdkonnad, mille puhul eeldustel ja hinnangutel on raamatupidamise aastaaruandele oluline mõju, on avaldatud lisas 4.

Ettevõtte arveldusvaluuta ja käesoleva raamatupidamise aastaaruande esitusvaluuta on euro (EUR). Teatavad käesolevas aruandes sisalduvad rahasummad, protsendid ja muud arvud on ümardatud. Seepärast ei pruugi tabelites toodud summad mõnikord võrrelda nendele eelnevate arvude aritmeetilise summaga ning tekstis ja tabelites väljendatud protsendid ei pruugi alati anda kokku 100%. Perioodidevahelised saldode muutused arvutatakse eurosendi täpsusega ja ümardatakse lähima euron.

Raamatupidamise aastaaruande aruandeperiood on 1. jaanuarist 2023 kuni 31. detsembrini 2023.

Kui võrdlusandmed, mis ei mõjuta eelmise aasta tulemust ega omakapitali positsiooni, on ümberliigitatud, esitatakse sellekohased selgitused kas vastavate arvestuspõhimõtete all või asjakohases raamatupidamise aastaaruande lisas.

Kohaldatavad arvestuspõhimõtted on kooskõlas eelmise majandusaasta arvestuspõhimõtetega.

Raamatupidamise aastaaruande lisad (jätkub)

2.1. Oluliste arvestuspõhimõtete kokkuvõte

Uute või muudetud IFRS-ide ja tõlgenduste rakendamine

Järgmised uued või muudetud IFRS-id ja tõlgendused muutusid kohustuslikuks küll alates 2023. aasta 1. jaanuarist, kuid ettevõtte äritegevusele ega käesolevale raamatupidamise aastaaruandele olulist mõju ei avalda:

Muudatusi kohaldatakse 1. jaanuaril 2023 või hiljem algavatele aruandeperioodidele, samuti on lubatud ennetähtaegne rakendamine. IASB on andnud välja IFRS-ide väikesemahulised muudatused:

- IFRS 17 „Kindlustuslepingud“ ja IFRS IFRS 17 „Kindlustuslepingud“ muudatused
- IAS 8 muudatused: arvestushinnangute mõiste
- IAS 1 ja IFRS-ide rakendusjuhendi nr 2 muudatused: arvestusmeetodite avalikustamine
- IAS 12 muudatused: edasilükkunud tulumaks, mis on seotud ühest tehingust tulenevate varade ja kohustistega

Juhtkond on hinnanud IFRS-i muudatuste võimalikku mõju ning jõudnud järeldusele, et nende mõju ettevõtte raamatupidamise aastaaruandele piirdub järgmises lõigus kirjeldatuga.

Standardit IAS 1 muudeti, et nõuda ettevõtetelt seni tavaks olnud peamiste arvestuspõhimõtete asemel olulise arvestusmeetodeid käsitleva teabe avalikustamist. Muudatuses defineeriti oluline arvestusmeetodeid käsitlev teave ning selgitati, et arvestusmeetodeid käsitlev teave on eeldatavasti oluline, kui sellela ei oleks finantsaruannete kasutajatel võimalik mõista muud finantsaruannetes sisalduvat olulist informatsiooni. Samuti rõhutati muudatuses, et ebaolulist arvestusmeetodeid käsitlevat teavet ei ole vaja avalikustada. Juhtkonna hinnangul ei tekkinud arvestuspõhimõtete avalikustamises muudatuste sisseviimisel olulisi probleeme.

Uued standardid ja tõlgendused, mis on vastu võetud ja muutuvad kohustuslikuks kõigile 1. jaanuaril 2024 või hiljem algavatele aruandeperioodidele või mida EL ei ole veel heaks kiitnud:

- IAS 1 muudatused: kohustiste liigitamine lühi- või pikaajalisteks
- IAS 1 muudatused: eritingimustega pikaajalised kohustised
- IFRS 16 muudatused: rendikohustis müügi ja tagasirendi korral
- IAS 7 ja IFRS 7 muudatused: finantskokkulepped tarnijatega
- IAS 21 muudatused: vahetatavuse puudumine

Eeltoodud muudatused ei tohiks ettevõtte raamatupidamise aastaaruandele mingit mõju avaldada.

Jooksev ja edasilükkunud tulumaks

Vastavalt Eesti Vabariigi seadustele ei maksa Eesti ettevõtted kasumilt tulumaksu. Selle asemel maksavad ettevõtted tulumaksu dividendidelt, erisoodustustelt, kingitustelt, annetustelt, vastuvõtukuludelt, ettevõtlusega mitteseotud väljamaksetelt ning siirdehinna korrigeerimistelt. Kehtiv maksumäär oli 20/80 väljamakstud netodividendidest. Kuna tulumaksu tasutakse dividendidelt, mitte kasumilt, ei teki ajutisi erinevusi varade ja kohustiste maksustamis- ning bilansiliste väärtuse vahel, mis võiksid põhjustada edasilükkunud tulumaksuvarasid ja -kohustisi.

Dividendidelt makstav tulumaks kajastatakse koondkasumiaruandes tulumaksukuluna ning finantsseisundi aruandes kohustisena dividendide väljakuulutamise hetkel, sõltumata perioodist, mille eest dividendid välja kuulutatakse või millal tegelikult välja makstakse. Tulumaksu tasumise kohustus tekib dividendide väljamaksele järgneva kuu 10. kuupäeval.

Finantsvarad

Liigitamine

Ettevõtte liigitab oma finantsvarad järgmistesse mõõtmiskategooriatesse: need, mida mõõdetakse korrigeeritud soetusmaksumuses, ning need, mida mõõdetakse õiglases väärtuses muutusega läbi kasumiaruande. Finantsvarade liigitamine ja mõõtmine sõltub (i) ettevõtte ärimudelst seotud varade portfelli haldamisel ning (ii) vara rahavoogude tingimustest.

Raamatupidamise aastaaruande lisad (jätkub)

2.1. Oluliste arvestuspõhimõtete kokkuvõte (jätkub)

Finantsvarad (jätkub)

Mõõtmine

Finantsvarad kajastatakse esmasel kajastamisel õiglasest väärtuses, millele on lisatud finantsvarade puhul, mida ei kajastata õiglasest väärtuses muutusega läbi kasumiaruande, ka otseselt finantsvara omandamisega seotud tehingukulutused. Õiglasest väärtuses muutusega läbi kasumiaruande kajastatavate finantsvarade tehingukulutused kajastatakse kuluna kasumiaruandes. Õiglast väärtust esmasel kajastamisel näitab kõige paremini tehingu hind. Kasum või kahjum kajastatakse esmasel kajastamisel vaid juhul, kui õiglase väärtuse ja tehingu hinna vahel esineb vahe, mida saab tõendada sama instrumendi teiste jälgitavate turutehingutega või hindamismeetodiga, milles kasutatakse üksnes jälgitavate turgude andmeid. Hindamisel, kas finantsvara rahavood koosnevad ainult põhiosa ja intressi maksetest, käsitletakse varjatud tuletisinstrumente sisaldavaid finantsvarasid ühtse tervikuna.

Võlainstrumentid

Võlainstrumentide edasine kajastamine sõltub ettevõtte ärimudelist vara haldamisel ning vara rahavoogude tingimustest. Ettevõtte liigitab oma võlainstrumentid kahte mõõtmiskategooriasse:

Korrigeeritud soetusmaksumus: varasid, mida hoitakse lepinguliste rahavoogude kogumiseks ning mille rahavood koosnevad ainult põhiosa ja intressi maksetest, kajastatakse korrigeeritud soetusmaksumuses. Intressitulude nendelt finantsvaradelt kajastatakse muude tulude all. Kajastamise lõpetamisest tulenev kasum või kahjum kajastatakse otse kasumiaruandes muu kasumi/kahjumi all koos kursikasumite ja -kahjumitega. Kahjum vara väärtuse langusest kajastatakse kasumiaruandes eraldi real. Korrigeeritud soetusmaksumuses kajastatavad finantsvarad koosnevad rahast ja rahalähenditest, hoiustest, mille esialgne tähtaeg on üle 3 kuu, nõuetest ostjate vastu ja muudest nõuetest ning korrigeeritud soetusmaksumuses kajastatavatest finantsvaradest.

Õiglasest väärtuses muutusega läbi kasumiaruande: varasid, mis ei vasta soetusmaksumuses kajastamise kriteeriumitele, kajastatakse õiglasest väärtuses muutusega läbi kasumiaruande. Kasum või kahjum muutusega läbi kasumiaruande kajastatavatelt võlainstrumentidelt kajastatakse vastava perioodi kasumiaruandes muude kasumite/kahjumite all netosummas.

Väärtuse langus – laenude allahindlus eeldatavate krediidikahjude puhul

Ettevõtte hindab ettevaatavalt korrigeeritud soetusmaksumuses kajastatavate võlainstrumentide (sh laenude) ning laenukohustustest ja finantsgarantiilepingutest tuleneva riskipositsiooni eeldatavat krediidikahju. Ettevõtte mõõdab eeldatavat krediidikahju ja kajastab asjakohase alahindluse igal aruandekuupäeval. Eeldatava krediidikahju mõõtmisel võetakse arvesse: (i) erapooletut ja tõenäosusega kaalutud summat, mille määramisel hinnatakse mitmeid võimalikke erinevaid tulemusi, (ii) raha ajaväärtust ning (iii) aruandeperioodi lõpus ilma liigsete kulude või pingutusteta kättesaadavat mõistlikku ja põhjendatud informatsiooni minevikus toimunud sündmuste, praeguste tingimuste ja tulevikuprognoside kohta.

Finantsvarade bilansilist väärtust vähendatakse allahindluse kontot kasutades ning kahjusumma kajastatakse kasumiaruandes finantsvarade väärtuse langusest tulenevate kahjumite all. Korrigeeritud soetusmaksumuses kajastatavad võlainstrumentid on esitatud bilansis ilma eeldatava krediidikahju katteks tehtava allahindluseta. Laenukohustuste ja finantsgarantiilepingute puhul kajastatakse bilansis kohustistena eraldi eeldatava krediidikahju eraldi.

Eeldatavat kahju kajastamisel ja mõõtmisel kasutatakse kas üldist või lihtsustatud lähenemisviisi. Ostjate vastu suunatud nõuete, sealhulgas olulist rahastamiskomponenti sisaldavate nõuete ja lepinguliste varade puhul rakendab ettevõtte standardis IFRS 9 lubatud lihtsustatud lähenemisviisi, mille kohaselt kajastatakse alates finantsvara esmasest kajastamisest selle eluea jooksul eeldatav krediidikahju.

Ettevõtte mõõdab krediidikahju allahindlusi järgmiselt:

- ostjate vastu suunatud nõuete puhul summas, mis võrdub nende eluea jooksul eeldatava krediidikahjuga;
- raha ja rahalähendite puhul, mille krediidiriski peetakse aruandekuupäeva seisuga madalaks (juhtkond loeb krediidiriski madalaks, kui on olemas vähemalt ühe suurema reitinguagentuuri investeerimisjärgu krediidireiting) summas, mis võrdub 12 kuu jooksul eeldatava krediidikahjuga;
- kõikide muude finantsvarade puhul summas, mis võrdub 12 kuu jooksul eeldatava krediidikahjuga, kui krediidirisk (st makseviivituse tõenäosus finantsvara eeldatava eluea jooksul) pole pärast esmast kajastamist oluliselt suurenenud; kui krediidirisk on oluliselt suurenenud, siis summas, mis võrdub nende eluea jooksul eeldatava krediidikahjuga.

Finantskohustised

Kõik finantskohustised (võlad tarnijatele, muud lühi- ja pikaajalised kohustised, laenukohustised) võetakse algselt arvele nende õiglasest väärtuses, millest on arvatud maha tehingukulutused. Edaspidi kajastatakse neid korrigeeritud soetusmaksumuses, kasutades sisemise intressimäära meetodit.

Raamatupidamise aastaaruande lisad (jätkub)

2.1. Oluliste arvestuspõhimõtete kokkuvõte (jätkub)

Finantskohustised (jätkub)

Ettevõtte liigitab kohustised kas pika- või lühiajaliseks vastavalt aruandeperioodi lõpus kehtivatele õigustele. Kohustis loetakse pikaajaliseks, kui ettevõtte on aruandeperioodi lõpus sisuline õigus arveldamist vähemalt 12 kuud edasi lükata. Juhtkonna ootused selle suhtes, kas nad arveldamise edasilükkamise õigust hiljem ka kasutavad, kohustiste liigitamist ei mõjuta. Edasilükkamise õigus kehtib ainult juhul, kui ettevõtte vastab aruandeperioodi lõpu seisuga kõigile asjakohastele tingimustele.

3. Finantsriskide juhtimine

Ettevõtte tegevusega kaasnevad mitmesugused finantsriskid: tururisk (sh valuutarisk, õiglase väärtuse intressimäära risk ja rahavoo intressimäära risk), krediidirisk ja likviidsusrisk. Ettevõtte riskijuhtimise süsteem keskendub finantsturgude ettearvamatuks ja püüab minimeerida selle võimalikke negatiivseid mõjusid ettevõtte finantstulemustele.

Tururisk

Valuutarisk

Valuutarisk tekib siis, kui tulevased äritehingud või kajastatud varad või kohustised on fikseeritud vääringus, mis ei ole ettevõtte arvestusvaluuta. Juhtkonna hinnangul valuutarisk ettevõtet ei mõjuta, kuna kõik ettevõtte finantsvarad ja -kohustised, sealhulgas laenud, on eurodes.

Ettevõtte ei ole kasutanud finantsinstrumente, et kaitsta ennast võimalike valuutariskide eest, mis võivad tulevikus välisvaluutades äritehingutest, varadest ja kohustistest tekkida. Välisvaluutas tehtud tehingutest saadud tulud ja kulud kajastatakse muude äritulude/-kulude või finantstulude/-kulude all kasumina/kahjumina valuutakursi muutusest.

Intressirisk

Muutuva intressimääraga (EURIBOR/€STR) antud ja võetud laenud jätavad ettevõtte avatuks rahavoo intressimäära riskile. 2023. ja 2022. aasta 31. detsembri seisuga olid kõik ettevõtte antud ja võetud laenud muutuva intressimääraga (lisad 19 ja 24).

Ettevõtte juhtkond jälgib pidevalt intressimäära kõikumisi ja tegutseb vastavalt. 2023. aastal tõstis Euroopa Keskpank EURIBOR-i määrasid vahemikus 1,890–3,882% (2022: 0–1,890%).

Järgmises tabelis on toodud välja tundlikkus intressimäärade põhjendatult võimaliku muutuse suhtes laenude puhul, mida kõnealune muudatus puudutab. Kui kõik teised muutujad jäävad samaks, avaldub ujuva intressimäära mõju ettevõtte maksueelsele kasumile järgmiselt:

	31. detsember 2023	2023	31. detsember 2022	2022
	Intressimäära muutus	Mõju maksueelsele kasumile	Intressimäära muutus	Mõju maksueelsele kasumile
	%	EUR	%	EUR
Tõus	+15%	136 977	+15%	47 950
Langus	(15%)	(136 977)	(15%)	(47 950)

Intressimäära tundlikkuse analüüsis kasutatav eeldatav muutus põhineb praegusel turukeskkonnal.

Krediidirisk ja finantsvarade krediitlikvaliteet

Krediidirisk tuleneb rahast ja rahalahenditest (lisa 22), antud laenudest (lisa 19) ning nõuetest ostjate vastu ja muudest nõuetest (lisa 21).

Nõuded ostjate vastu

Nõuetega seotud krediidiriski juhtimiseks hindab ettevõtte pidevalt oma klientide krediidi ajalugu ning kehtestab neile personaalsed maksetingimused. Individuaalsed riskilimiidid kehtestatakse sisereitingute alusel vastavalt juhtkonna kehtestatud piirmääradele. Krediidilimiitide rakendamist jälgitakse regulaarselt. Lisaks jälgib ettevõtte pidevalt ostjate vastu olevate nõuete saldosisi, et minimeerida ebatõenäoliselt laekuvate nõuete mahtu. Ettevõtte ei ole kehtestanud krediidiriski juhtimiseks ja jälgimiseks ametlikke sise-eeskirju.

Krediidiriski minimeerimiseks hinnatakse potentsiaalse lepingupartneri maksevõimet. Kõikide lepingupartneritega sõlmitakse asjakohased ostu-müügilepingud ning makse tehakse ainult usaldusväärsetele partneritele. Võimalusel kasutab ettevõtte krediidiriski maandamiseks lisameetmena regressioiguset faktoringut (lisa 21 ja 14).

Raamatupidamise aastaaruande lisad (jätkub)

3 Finantsriskide juhtimine (jätkub)

Krediidirisk ja finantsvarade krediitkvaliteet (jätkub)

Aruandeperioodil krediitilimiite ei ületatud ning juhtkond ei eelda kahjumeid sellest, et kõnealused tehingupartnerid võiksid jätta oma kohustused täitmata.

Ettevõtte on kahte liiki finantsvarasid, mille suhtes kohaldatakse IFRS 9 uut eeldatava krediitkahju mudelit: nõuded ostjate vastu ning korrigeeritud soetusmaksumuses kajastatavad võlainstrumendid (laenud).

Ettevõtte rakendab eeldatava krediitkahju mõõtmiseks lihtsustatud meetodit, mille kohaselt kasutatakse eluea jooksul eeldatavat kahju kõigi ostjate vastu olevate nõuete puhul, mis on rühmitatud krediitunnuste ja maksetähtaja ületanud päevade arvu alusel.

Eeldatava krediitkahju määrad põhinevad kahe aasta jooksul enne aruandeperioodi lõppu toimunud müükide makseprofiilidel ja sellel perioodil tekkinud krediitkahjudel. Varasemaid kahjumäärasid korrigeeritakse, et kajastada ajakohast ning tulevikku vaatavat informatsiooni.

Nõudeid seotud osapoolte vastu käsitatakse eraldi grupina, mille puhul puuduvad hinnataval perioodil krediitkahjud. Sellest tulenevalt ei kajastata seotud osapooltega seotud nõuete osas ka nende eluea jooksul eeldatavaid krediitkahjusid.

Selle põhjal määrati allahindlus 2023. ja 2022. aasta 31. detsembri seisuga järgmiselt:

	31. detsember 2023 EUR	31. detsember 2022 EUR
Bruto nõuded ostjate vastu, v.a seotud osapooled ja ettemaksed	2 337 962	2 279 276
Allahindlus	(1 525)	(1 892)
Eeldatav kahjumäär, %	0,07%	0,08%
Bruto nõuded seotud osapoolte vastu	87 528	116 518
Allahindlus	-	-
Eeldatav kahjumäär, %	0,00%	0,00%

Muutused eeldatavas krediitkahjus ostjate vastu suunatud ja muude nõuete puhul on järgmised:

	2023 EUR	2022 EUR
Saldo aasta alguses	1 892	776
Nõuete väärtuse languse katteks moodustatud eraldis	-	1 892
Lootusetuks tunnistatud nõuete mahakandmine	-	(776)
Lackunud ebatõenäoliselt laekuvad nõuded	(367)	-
Saldo aasta lõpus	1 525	1 892

Nõuded ostjate vastu kantakse maha, kui ei ole põhjendatud ootusi nende sissenõudmiseks. Näitajateks, mis viitavad sellele, et põhjendatud ootusi nõude sissenõudmiseks ei ole, on muu hulgas võlgniku suutmatust leppida ettevõttega kokku tagasimaksekavas, samuti deklareeritud maksejõuetus või võlgniku likvideerimine.

Korrigeeritud soetusmaksumuses kajastatavad võlainstrumendid

Kõiki ettevõtte laenu nõudeid seotud osapoolte vastu (korrigeeritud soetusmaksumuses kajastatavaid võlainstrumente) käsitatakse eraldi grupina, mille puhul puuduvad hinnataval perioodil krediitkahjud. Seotud osapoolte vastu olevatel laenu nõuetel on madal krediidirisk, mis põhineb eeldusel, et nendel osapooltel on väike maksejõuetuse risk ning nad on võimelised oma lepingujärgseid kohustusi täitma.

Sellest tulenevalt ei kajastata seotud osapooltega seotud laenu nõuete osas eeldatavaid krediitkahjusid.

	31. detsember 2023 EUR	31. detsember 2022 EUR
Laenud seotud osapooltele (lisa 19)	19 511 103	12 446 053
Laenud kokku	19 511 103	12 446 053

Raha ja rahalähendid ning hoiused

Ettevõtte hoiustab oma raha ja rahalähendeid ainult hea krediitdireitinguga pankades.

Raamatupidamise aastaaruande lisad (jätkub)

3 Finantsriskide juhtimine (jätkub)

Krediidirisk ja finantsvarade krediitkvaliteet (jätkub)

Kuigi rahale ja rahalähenditele ning hoiustele kohalduvad samuti IFRS 9 väärtuse languse kajastamise põhimõtted, siis kuna raha ja hoiuseid hoitakse ainult kõrgema (B) krediitreeitinguga pankades, oli tuvastatud väärtuse langusest tulenev kahjum ebaoluline.

Pangas hoitav raha ja hoiused (vastavalt reitinguagentuuri Moody's reitingule) käesoleva raamatupidamise aastaaruande kinnitamise kuupäeva seisuga (lisa 22):

	31. detsember 2023 EUR	31. detsember 2022 EUR
B-reitingud	1 314 028	1 341 231
	1 314 028	1 341 231

Likviidsusrisk

Ettevõtte ei olnud 2023. ja 2022. aasta 31. detsembri seisuga muid mittetuletisinstrumentidest finantskohustisi peale rendikohustiste (vt lisa 24 (iv)). Rendikohustiste lepingulised diskonteerimata rahavood ja teave nende tähtaegade kohta on toodud lisa 24 (iv).

Kõik võlad tarnijatele ja muud võlad on lühiajalised ning nende bilansilised väärtused on ligilähedased nende õiglasele väärtusele, sest diskonteerimise mõju on ebaoluline.

Ettevõtte haldab likviidsusriski, jälgides käibekapitali muutusi ja tagades piisava rahastamise. Ettevõtte rahavoogude juhtimise põhimõtete kohaselt kogutakse ettevõtte raha spetsiaalsetele pangakontodele ja juhitakse Food Union Groupi tasandil. Igapäevase likviidsusvajaduse katmiseks määrab Food Union Groupi juhtkond ettevõtte pangakontodel säilitatavad minimaalsed rahasaldod.

Riskianalüüs ja riskihalduskavade koostamine toimub tippjuhtkonna tasandil. Ettevõtte likviidsusriski juhtimise põhimõtted on konservatiivsed ning nende peamine eesmärk on kaitsta äritegevusest tulenevaid rahavoogusid, et tagada piisav likviidsus, mis võimaldaks võetud kohustiste õigeaegset arveldamist.

(i) Kapitaliriski juhtimine

Ettevõtte eesmärgiks kapitali haldamisel on tagada ettevõtte tegevuse jätkuvus, et genereerida aktsionäridele tulu ja kasu teistele sidusrühmadele, ning säilitada kapitali maksumuse vähendamiseks optimaalne kapitali struktuur.

Kapitali struktuuri säilitamiseks või kohandamiseks võib ettevõtte korrigeerida aktsionäridele makstavaid dividende, tagastada aktsionäridele kapitali, emiteerida uusi aktsiaid või müüa võla vähendamiseks varasid.

Juhtkonna poolt 2023. ja 2022. aasta 31. detsembri seisuga määratletud kapital koosneb ettevõtte omakapitalist ja netovõlast, nagu on näidatud bilansis.

Ettevõtte on üks võtmepartner, kes tagab keskse finantshaldusüksuse kaudu operatiivüksuste lühi- ja pikaajalise rahastamise.

Võla suhtarvud olid 2023. ja 2022. aasta 31. detsembri seisuga järgmised:

	31. detsember 2023 EUR	31. detsember 2022 EUR
Laenukohustised kokku (lisa 24)	2 145 198	2 729 784
Miinus: raha ja rahalähendid (lisa 22)	(1 314 028)	(1 344 292)
Netovõlg	831 170	1 385 492
Omakapital kokku	44 356 100	36 886 397
Kogu kapital vastavalt juhtkonna määratlusele	45 187 270	38 271 889
Võla ja omakapitali suhe	2%	4%

2023. aasta 31. detsembri seisuga oli ettevõtte võla ja omakapitali suhe 2% (31. detsember 2022: 4%). Muutused võla ja omakapitali suhtes on tingitud ettevõtte omakapitali suurenemisest viimase kahe aasta jooksul tulenevalt kasumlikest aruandeperioodidest ning rendikohustiste vähenemisest kas tagasimaksete või rendilepingu tingimuste muutmise tõttu.

Raamatupidamise aastaaruande lisad (jätkub)

3 Finantsriskide juhtimine (jätkub)

Likviidsusrisk (jätkub)

(ii) Õiglase väärtuse hindamine

Ettevõtte kasutab varade ja kohustiste õiglase väärtuse hindamisel 3. taseme sisendeid, mis ei põhine jälgitavatel turuandmetel.

See meetod hõlmab hindamistehnikate kasutamist ka aktiivsetel turgudel mittekaubeldavate finantsinstrumentide (nt noteerimata omakapitaliväärtpaberid) puhul. Hindamistehnikad maksimeerivad võimalusel jälgitavate turuandmete kasutamist ning toetuvad võimalikult vähe ettevõttespetsiifilistele hinnangutele. Kui üks või mitu olulist sisendit ei põhine jälgitavatel turuandmetel, on instrument liigitatud tasemele 3.

Kui lisas 24 (i) toodud informatsioon välja arvata, ei erinenud korrigeeritud soetusmaksumuses kajastatavate finantsvarade ja -kohustiste bilansilised väärtused ettevõtte juhtkonna hinnangul 2023. ja 2022. aasta 31. detsembri seisuga oluliselt nende õiglastest väärtustest (3. tase).

Finantskohustiste õiglase väärtuse avalikustamiseks diskonteeritakse tulevasi lepingulisi rahavooge kehtiva turuintressimääraga, mis on kättesaadav sarnaste finantsinstrumentide jaoks (3. tase).

4. Olulised arvestushinnangud ja otsused

Hinnanguid ja otsuseid vaadatakse pidevalt üle ning need põhinevad eelneval kogemusel ja muudel teguritel, kaasa arvatud ootused tulevaste sündmuste kohta, mida peetakse antud olukorras mõistlikuks. Ettevõtte teeb tuleviku kohta hinnanguid ja eeldusi. Sellest tulenevad arvestushinnangud vastavad harva tegelikele tulemustele. Järgnevalt käsitletakse hinnanguid ja eeldusi, mille puhul esineb märkimisväärne risk varade ja kohustiste bilansilise väärtuse oluliseks korrigeerimiseks järgmise majandusaasta jooksul.

Arvestushinnangud

Firmaväärtuse ja tütarettevõtetele tehtud investeeringute väärtuse languse hindamine

Ettevõtte kontrollib kord aastas, kas firmaväärtus või tütarettevõtetele tehtud investeeringute väärtus on langenud. Mõlemal juhul leitakse vara, sealhulgas firmaväärtuse ja raha teenivate üksuste kaetav väärtus kasutusväärtuse alusel. Kasutusväärtuse arvutamisel kasutatakse maksustamisjärgseid rahavoogude prognoose, mis põhinevad juhtkonna poolt kinnitatud järgmise aruandeaasta eelarvel ja täiendavatel prognoosidel kokku viie järgmise aasta kohta. Seetõttu peab ettevõtte juhtkond firmaväärtuse ja tütarettevõtetele tehtud investeeringute väärtuse languse testimise kombineerimist asjakohaseks. M

Põhilised eeldused, mida 2023. aastal kasutusväärtuse arvutamisel kasutati, olid järgmised:

- EBITDA marginaal: 9,70–10,77%
- Diskontomäär (WACC): 9,54–9,79%
- Kasvumäär: 2,29–3,00%

Kokku testiti vara väärtuse languse osas 26 632 190 euro (31. detsember 2022: 25 386 613 euro) väärtuses Premia grupi vara, mis sisaldas põhivara (sh firmaväärtust) ja netokäibekapitali, kuid mitte kinnisvarainvesteeringuid. Juhtkonna hinnangu kohaselt ületas kasutusväärtuse põhjal leitud kaetav väärtus eeltoodud bilansilist väärtust 173 799 731 euro (31. detsember 2022: 64 444 755 euro) võrra.

Järgmised muutused põhilistes eeldustes muudaks kaetava väärtuse ligilähedaseks õiglasele väärtusele:

- EBITDA vähenemine aastas: 1,82–2,02%
- Kapitaliinvesteeringute kasv aastas: 6 610 tuhat eurot
- WACC kasv %-ni: 50,98%

Põhilised eeldused, mida kasutati kasutusväärtuse arvutamisel 2022. aastal, olid järgmised:

- EBITDA marginaal: 7,68–7,88%
- Diskontomäär (WACC): 9,87–10,18%

Raamatupidamise aastaaruande lisad (jätkub)

4. Olulised arvestushinnangud ja otsused (jätkub)

Seega puudusid nii 2023. kui ka 2022. aasta 31. detsembri seisuga indikatsioonid firmaväärtuse või kaubamärkide bilansilise väärtuse vähenemise kohta.

2022. aasta 31. detsembri seisuga oli tütarettevõttesse Premia FFL JSC tehtud investeeringu kaetav väärtus hinnanguliselt 415 065 eurot ning sellest tulenevalt kajastati 2022. aasta 31. detsembri seisuga väärtuse langus summas 464 917 eurot (3. tase). Ettevõttesse Premia FFL JSC tehtud investeeringu puhul 2023. aastal täiendavat väärtuse langust ei tuvastatud.

Kinnisvarainvesteeringute väärtuse hindamine

Kinnisvarainvesteeringute õiglase väärtuse leidmiseks on juhtkond kaasanud sõltumatud kinnisvara hindajad, kuid lõpliku väärtuse määramisel arvestatakse siiski ka juhtkonnapoolsete korrigeerimistega (3. tase). Vt ka lisa 16.

Otsused

Rendilepingud

Rendimaksete nüüdisväärtuse arvutamisel on kaks võtmesisendit, mille kohta juhtkond oma hinnangu peab andma: lepingu pikendamise õiguse kasutamise tõenäosus ning rendi sisemine diskontomäär.

- Rendiperioodi määramisel võtab ettevõtte arvesse kõiki fakte ja asjaolusid, mis võiksid luua majandusliku stiimuli pikendamise õiguse kasutamiseks. Rendiperioodi määramisel arvestatakse võimaliku pikendamise perioode vaid juhul, kui on piisavalt kindel, et seda õigust kasutatakse.
- Diskonteerimiseks kasutatakse alternatiivset laenuintressimäära, mille näol on tegemist hinnangulise määraga, millega ettevõtte saaks sarnases majanduskeskkonnas sarnase väärtusega vara ostuks vajalikku laenu sarnastel tingimustel võtta.

Rendikohustised ja nendega seotud varad hinnatakse ümber, kui muudetakse rendiperioodi, rendimakseid või renditava vara ostuõiguse kasutamise tõenäosuse hinnangut.

Raamatupidamise aastaaruande lisad (jätkub)

5 Müügitulu

Ettevõtte tegeleb jäätise tootmise ja külmkauba hulgimüügiga. Kliendilepingutest saadav müügitulu kajastatakse, kui kontroll kaupade või teenuste üle on läinud üle kliendile, summas, mis vastab tasule, mida ettevõtte on tema hinnangul õigus vastavate kaupade või teenuste eest saada (käibemaksu, mahust tulenevate hinnaalandite, tagastuste ja allahindlusteta).

Ettevõtte ei eelda, et ta võiks sõlmida lepinguid, mille puhul ajavahemik kaupade või teenuste kliendile üleandmise ja kliendilt makse saamise vahel oleks pikem kui üks aasta. Seetõttu ei korrigeeri ettevõtte ühegi tehingu hinda raha ajaväärtusest tulenevalt.

Teenuste müük (laopinna rent, õigused kasutada teatud seadmeid) kajastatakse aruandeperioodil, mil teenuseid osutatakse, lähtudes konkreetse tehingu valmidusastmest, mida hinnatakse vastavalt tegelikult osutatud teenuse osakaalule kogu osutatavas teenuses.

Oluline osa teenustest on seotud kaupade müügiga ning seetõttu kajastatakse teenuse osutamisest saadav tulu samal ajahetkel, kui kauba müügist saadav tulu.

Muutuv tasu

Kui lepingus lubatud tasu sisaldab muutuvat summat, hindab ettevõtte tasu suurust, mida tal on õigus lubatud kaupade kliendile võõrandamise eest saada. Muutuva tasu suurust hinnatakse lepingu sõlmimisel ning see on piiratud kuni on äärmiselt tõenäoline, et kajastatud kumulatiivset müügitulu ei tühistata olulisel määral, kui muutuva tasuga seotud ebakindlus hajub. Mõned müügilepingud annavad klientidele õiguse kaup kindlaksmääratud aja jooksul tagastada. Ettevõtte pakub teatud klientidele ka tagasiulatuvaid, logistikat või müügiedendust puudutavaid hinnaalandeid, kui perioodi jooksul ostetud kaupade maht ületab lepingus sätestatud piirmäära. Tagastamisõigus ja nimetatud hinnaalandid tekitavad muutuva tasu.

- Logistikat puudutavad hinnaalandid: arvutatakse igakuiselt või kvartaalselt müüdud kaupade mahu protsendi alusel. Allahindlusprotsent võib erineda sõltuvalt tooteliigist (jäätis, piimatooted, külmkaup).
- Tagasiulatuvad hinnaalandid: kindel protsent müüdud kaupade mahust (kuu, kvartali, poolaasta või aasta kohta) ja/või muutuv protsent, kui müüdud kaupade maht ületab teatud (kõrgema) künnise.
- Müügiedenduse hinnaalandid: turunduskampaaniates rakendatud allahindlused (hinnakompensatsioon).

	2023	2022
	EUR	EUR
Müügitulu tegevusalade kaupa		
Kaupade müük	42 437 573	38 310 886
Muud teenused	4 486	53 693
	42 442 059	38 364 579

Kaupade müük tooteliikide kaupa

Jäätis	21 967 186	19 479 440
Külmkaup	15 944 588	14 397 989
Piimatooted	4 446 530	4 224 640
Muud	79 269	208 817
	42 437 573	38 310 886

Tulude kajastamise ajastamine

Kindlal ajahetkel:

- Kaupade müük	42 437 573	38 310 886
- Teenuste osutamine	4 486	53 693
	42 442 059	38 364 579

Müügitulu geograafiliste piirkondade kaupa (kliendi asukoha alusel)

Eesti	39 090 250	36 060 434
Leedu	1 756 148	1 483 499
Soome	879 857	542 050
Läti	151 904	220 103
Rumeenia	508 120	-
Teised riigid	55 780	58 493
	42 442 059	38 364 579

Raamatupidamise aastaaruande lisad (jätkub)

6 Müüdnud toodangu kulu

	2023	2022
	EUR	EUR
Müügiks ostetud materjalide ja kaupade kulud	24 183 917	22 478 008
Palgakulud	2 012 015	1 695 232
Riiklikud kohustuslikud sotsiaalkindlustusmaksed	670 467	561 583
Kütus, energia ja kommunaalteenused	341 756	522 429
Materiaalse põhivara kulum (lisa 15)	304 347	282 186
Masinate remont ja hooldus	299 321	281 817
Transpordikulud	61 545	51 832
Immateriaalse põhivara amortisatsioon ja väärtuse langus (lisa 17)	2 001	2 001
Muud tootmiskulud	426 927	345 896
	28 302 296	26 220 984

7 Müügi- ja turustuskulud

Transpordi- ja logistikakulud	1 775 502	1 649 642
Turustus- ja müügiedenduskulud	1 227 175	1 089 713
Palgakulud	1 073 894	1 070 464
Materiaalse põhivara kulum (lisa 15)	724 778	695 934
Riiklikud kohustuslikud sotsiaalkindlustusmaksed	362 538	363 191
Kütus, energia ja kommunaalteenused	173 945	192 025
Remont ja hooldus	121 920	91 992
Immateriaalse põhivara amortisatsioon ja väärtuse langus (lisa 17)	1 267	716
Ostjate vastu olevate ja muude nõuete väärtuse langus	(416)	2 016
Muud müügi- ja turustuskulud	113 727	116 329
	5 574 330	5 272 022

8 Üldhalduskulud

Konsultatsioonikulud	600 845	461 052
Juhtidele arvestatud tasud (lisa 11)	238 398	355 892
Palgad ja palkadega seotud kulud	252 854	258 503
Immateriaalse põhivara amortisatsioon ja väärtuse langus (lisa 17)	220 383	200 509
Juhtidele arvestatud tasude sotsiaalkindlustusmaksed (lisa 11)	78 671	117 447
Riiklikud kohustuslikud sotsiaalkindlustusmaksed	85 045	85 130
Materiaalse põhivara kulum (lisa 15)	33 014	34 756
Muud üldhalduskulud	406 685	396 555
	1 915 895	1 909 844

Ülaltoodud konsultatsioonikulud hõlmavad audiitoritele makstud tasusid auditeerimise eest summas 23 320 eurot (2022: 20 436 eurot).

9 (a) Muud äritulud

Renditulud kajastatakse rendiperioodi vältel lineaarselt muude ärituludena. Dividenditulu kajastatakse siis, kui tekib õigus makseid saada.

Tulu ruumide rentimisest ja muudest sarnastest teenustest	22 478	24 740
Muud äritulud	20 108	15 370
	42 586	40 110

* Intressitulu on liigitatud ümber lissasse 12 (b).

Raamatupidamise aastaaruande lisad (jätkub)

9 (b) Muud ärikulud

	2023	2022
	EUR	EUR
Trahvid ja viivised	7 850	34 065
Kinnisvaramaks	17 577	17 589
Muud ärikulud	23 904	8 180
	49 331	59 834

10 Muud kasumid/(kahjumid), neto

Kinnisvarainvesteeringute õiglase väärtuse muutus (lisa 16)	-	456 194
Materiaalse põhivara müük (lisa 15)	20 824	35 773
Tütarettevõtetele tehtud investeeringute väärtuse langus (lisa 18)	-	(464 917)
	20 824	27 050

11 Tööjõukulud

Töötajate lühiajalised hüvitised, sealhulgas palgad ja sotsiaalkindlustusmaksed, preemiad ja makstud puhkusetasud, kajastatakse koondkasumiaruandes tekkepõhiselt. Ettevõtte maksab sotsiaalkindlustusmaksed riiklikule pensionikindlustusele ja riiklikule kogumispensioniskeemile vastavalt kohalikele õigusaktidele. Riiklik kogumispensioniskeem on kindlaksmääratud sissemaksetega plaan, mille kohaselt tasub ettevõtte seadusega ettenähtud kindlaid sissemaksed ning tal ei ole juriidilist ega faktilist kohustust teha täiendavaid maksed, kui riiklik pensionikindlustussüsteem või riiklik kogumispensioniskeem ei suuda oma kohustusi töötajate ees täita. Sotsiaalkindlustusmaksed kogunevad perioodil, mil ettevõtte töötajad osutavad nendega seotud teenuseid.

Ettevõttel ei ole juriidilist ega faktilist kohustust teha lisaks eelnimetatud maksetele muid pensioni- või sarnaseid maksed.

Palgakulu (lisad 6, 7, 8)	3 338 763	3 024 199
Sotsiaalkindlustus ja muud sissemaksed (lisad 6, 7, 8)	1 118 050	1 009 904
Juhtidele arvestatud tasud (lisad 8, 27(i.3))	238 398	355 892
Juhtidele arvestatud tasude sotsiaalkindlustusmaksed (lisad 8, 27(i.3))	78 671	117 447
	4 773 882	4 507 442

Keskmine töötajate arv majandusaastal:	205	202
--	-----	-----

12 (a) Finantskulud

Intressikulu:		
- Ostuõigusega vara kasutusõigus (lisa 24 (vii))	9 251	6 612
- Ostuõigusega vara kasutusõigus (lisa 24 (vii))	49 245	58 005
- Muud intressikulud	46 330	41 131
Muud finantskulud	272	282
	105 098	106 030

12 (b) Intressitulu

Intressitulu kajastatakse ajalise suhte alusel, kasutades sisemise intressimäära meetodit.

Intressitulu seotud osapooltele antud laenudelt (lisa 27(iii))	911 184	316 161
	911 184	316 161

Raamatupidamise aastaaruande lisad (jätkub)

13 Olemuspõhine kululiigitus

	2023	2022
	EUR	EUR
Kasutatud materjalide ja kaupade maksumus	24 183 917	22 478 008
Palgakulud, sh juhtidele arvestatud tasud	4 773 882	4 507 442
Transport, logistika ja materjalide maksumus	1 837 047	1 701 474
Põhivara kulum ja väärtuse langus	1 285 790	1 216 102
Turustus-, müügiendendus- jms kulud	1 227 175	1 089 713
Kütus, energia ja kommunaalteenused	515 701	714 454
Konsultatsioonikulud	600 845	461 052
Masinate remont ja hooldus	421 241	373 809
Muud üldhalduskulud	394 024	371 776
Muud tootmiskulud	405 185	330 961
Muud müügi- ja turustuskulud	94 056	107 583
Reisikulud	20 888	24 301
Rendikulu – lühiajalised ja madala väärtusega varad	33 186	24 159
Nõuete allahindlus	(416)	2 016
Müügi- ja halduskulud kokku:	35 792 521	33 402 850

14 Finantsinstrumendid kategooriate kaupa

Arvestuspõhimõtteid on täpsemalt kirjeldatud lisa 2.1.

	31. detsember 2023	31. detsember 2022
	EUR	EUR
Varad bilansis		
Korrigeeritud soetusmaksumuses kajastatavad finantsvarad:		
Nõuded ostjate vastu ja muud nõuded, v.a ettemaksed (lisa 21)	2 374 955	2 315 091
Laenuid seotud osapooltele (lisa 19)	19 511 103	12 446 053
Raha ja rahalahendid (lisa 22)	1 314 028	1 344 292
Kokku	23 200 086	16 105 436
Õiglasest väärtuses muutusega läbi kasumiaruande kajastatavad finantsvarad:		
Faktooringulepingust tulenevad nõuded ostjate vastu ja muud nõuded	49 010	78 812
	49 010	78 812
Kohustised bilansis		
Korrigeeritud soetusmaksumuses kajastatavad finantskohustised:		
Laenuid, sealhulgas rendikohustised (lisa 24)	2 145 198	2 729 784
Võlad tarnijatele ja muud võlad (v.a palgad ja maksud) (lisa 25)	3 497 818	3 689 759
	5 643 016	6 419 543

15 Materiaalne põhivara

Materiaalset põhivara kajastatakse soetusmaksumuses, millest on arvatud maha akumuliseeritud kulum ja võimalik väärtuse langus. Soetusmaksumus sisaldab kulusid, mis on materiaalse põhivara soetamisega otseselt seotud.

Maad ei amortiseerita. Muude varade amortisatsioon arvutatakse lineaarsel meetodil, jaotades varade maksumuse nende jääkväärtustele nende hinnangulise kasuliku eluea jooksul. Aastased amortisatsioonimäärad on järgmised:

	Kasulik eluiga
Ehitised	1–71 aastat
Masinate ja seadmed	2–25 aastat
Sõidukid	5–10 aastat
Muu põhivara	1–20 aastat

Kord aastas vaadatakse varade jääkväärtused ja kasulik eluiga üle ning vajadusel korrigeeritakse.

Raamatupidamise aastaaruande lisad (jätkub)

15 Materiaalne põhivara (jätkub)

Lõpetamata põhivara sisaldab põhivara ja lõpetamata põhivaraga seotud kulusid ning seega soetusmaksumus kapitaliseeritakse. Soetusmaksumus sisaldab ehituskulusid ja muid otseseid kulusid. Põhivara kulumi arvutamist ei alustata enne, kui vara on lõpetatud ja kasutusele võetud. Kui vara bilansiline väärtus on suurem kui tema eeldatav kaetav väärtus, hinnatakse vara bilansiline väärtus alla tema kaetavale väärtusele.

Materiaalse põhivara ehitusega seotud laenukasutuse kulutused lisatakse vara soetusmaksumusele perioodi jooksul, mis on vajalik vara valmistamiseks ja otstarbekohasusse kasutusvalmidusse viimiseks.

Materiaalse põhivara remondi- ja hoolduskulud kajastatakse nende tekkimise aasta kasumiaruandes. Suuremate renoveerimiste ja muude hilisemate kulude maksumus kajastatakse kas vara bilansilises maksumuses või eraldi varana, kuid ainult siis, kui on tõenäoline, et objektiga seotud tulevane majanduslik kasu jõuab ettevõteteni ning objekti soetusmaksumust saab usaldusväärselt mõõta.

Materiaalse põhivara kajastamine lõpetatakse selle võõrandamisel või kui selle kasutamisest ega võõrandamisest ei ole oodata enam tulevast majanduslikku kasu. Materiaalse põhivara võõrandamisest saadav kasum või kahjum leitakse tulude ja bilansilise väärtuse võrdlemise teel ning kajastatakse kasumiaruandes muude kasumite/kahjumite all netosummas.

Materiaalse põhivara väärtuse langust kontrollitakse kord aastas ning kõnealust vara kajastatakse bilansilises väärtuses, mis ei ületa selle kaetavat väärtust. Kaetav väärtus on kas vara õiglane väärtus, millest on arvatud maha müügilukulused, või kasutusväärtus (vastavalt sellele, kumb on kõrgem).

Vara kasutusõigus ja rendid

Ettevõtte kasutab rendilepingute alusel laopindu, seadmeid, veokeid, külmutusseadmeid ning autosid. Tüüpiliselt sõlmitakse materiaalse põhivara rendilepingud 1–7 aastaks, kuid need võivad sisaldada ka pikendamise õigust, eriti kinnisvara puhul. Rendilepingute tingimused lepitakse kokku eraldi iga lepingu kohta ning need võivad üksteisest olulisel määral erineda. Rendikohustisi kajastatakse järelejäänud rendimaksete nüüdisväärtuses, arvestades õigusega lepingut pikendada, kui pikendamist võiks mõistlikult eeldada. Lepinguga seotud vara kasutusõigust mõõdetakse rendikohustise summas.

Rendiperioodi alguses (st päeval, mil renditav vara antakse kasutamiseks üle) kajastab ettevõtte vara kasutusõiguse. Vara kasutusõigus kajastatakse soetusmaksumuses, millest on arvatud maha akumulieeritud kulum ja väärtuse langusest tulenevad kahjumid ning mida on korrigeeritud vastavalt rendikohustiste ümberhindamisele. Vara kasutusõiguse soetusmaksumus koosneb kajastatud rendikohustistest, esmastest otsekulutustest ning rendiperioodi alguses või enne seda tehtud rendimaksetest, millest on lahutatud saadud rendistiimulid.

Vara kasutusõiguselt arvestatakse kulumit lineaarselt kas selle kasuliku eluea või rendiperioodi jooksul olenevalt sellest, kumb on lühem. Kui ettevõtte on ostuõiguse kasutamises piisavalt kindel, arvestatakse vara kasutusõiguselt kulumit renditava vara kasuliku eluea jooksul (aastase amortisatsioonimääraga 2–4%).

Rendikohustised ja nendega seotud varad hinnatakse ümber, kui muudetakse rendiperioodi, rendimakseid või renditava vara ostuõiguse kasutamise tõenäosuse hinnangut.

	Maa ja ehitised	Masinad ja seadmed	Muu materiaalne põhivara ja sõidukid	Lõpetamata põhivara ja ettevõtte	Kokku
31. detsembril 2022 lõppenud majandusaasta seisuga					
Algsaldo bilansiline väärtus	4 672 722	1 059 095	567 680	14 673	6 314 170
Soetused	56 693	218 269	264 298	535 578	1 074 838
Müügid	(58 138)	(45 506)	(263 571)	-	(367 215)
Akumuleeritud kulum müüdnud varadelt	58 137	45 506	257 179	-	360 822
Amortisatsioonikulu (lisa 13)	(594 147)	(217 765)	(200 964)	-	(1 012 876)
Ümberliigitamise bilansiline väärtus	214 723	158 395	120 509	(493 627)	-
Lõppsaldo bilansiline väärtus	4 349 990	1 217 994	745 131	56 624	6 369 739
Seisuga 31. detsember 2022:					
Soetusmaksumus	7 673 197	9 113 226	2 688 133	56 624	19 531 180
Akumuleeritud kulum	(3 323 207)	(7 895 232)	(1 943 002)	-	(13 161 441)
Bilansiline väärtus	4 349 990	1 217 994	745 131	56 624	6 369 739

Raamatupidamise aastaaruande lisad (jätkub)

15 Materiaalne põhivara (jätkub)

	Maa ja ehitised	Masinad ja seadmed	Muu materiaalne põhivara ja sõidukid	Lõpetamata põhivara ja ettemaksed	Kokku
31. detsembril 2023 lõppenud majandusaasta seisuga					
Algsaldo bilansiline väärtus	4 349 990	1 217 994	745 131	56 624	6 369 739
Soetused	66 343	66 035	117 285	353 312	602 975
Müügid	(58 412)	(3 422)	(133 384)	-	(195 218)
Akumuleeritud kulum müüdid varadelt	58 412	3 422	132 850	-	194 684
Amortisatsioonikulu (lisa 13)	(636 208)	(220 064)	(205 867)	-	(1 062 139)
Ümberliigitamise bilansiline väärtus	4 269	279 206	110 478	(393 953)	-
Lõppsaldo bilansiline väärtus	3 784 394	1 343 171	766 493	15 983	5 910 041
Seisuga 31. detsember 2023:					
Soetusmaksumus	7 685 397	9 455 044	2 782 512	15 983	19 938 936
Akumuleeritud kulum	(3 901 003)	(8 111 873)	(2 016 019)	-	(14 028 895)
Bilansiline väärtus	3 784 394	1 343 171	766 493	15 983	5 910 041

Rahavoogude aruandes sisaldavad laekumised materiaalse põhivara müügist järgmist:

	2023 EUR	2022 EUR
Bilansiline väärtus	534	6 393
Põhivara müügist saadud kasum	20 824	35 773
Laekumised materiaalse põhivara müügist	21 358	42 166

2023. ja 2022. aastal ei ole ettevõtte kapitaliseerinud tingimustele vastavate varadega seotud laenukasutuse kulutusi.

Amortisatsioonikulu kajastub müüdid toodangu kulus, müügi- ja turustuskuludes ning üldhalduskuludes (lisa 6, 7, 8 ja 13).

Täielikult amortiseerunud, kuid endiselt kasutuses oleva immateriaalse ja materiaalse põhivara bilansiline väärtus 2023. aasta 31. detsembri seisuga oli 7 487 581 eurot (31. detsember 2022: 7 175 972 eurot).

Lisainformatsioon panditud materiaalse põhivara ja kapitalikohustuste kohta on toodud lisa 24 (vii).

Ülal materiaalse põhivara bilansilise väärtuse koosseisus esitatud ostuõigusega vara kasutusõiguse (varem: kapitalirent) ja ostuõigusega vara kasutusõiguse (varem: kasutusrent) bilansilised väärtused olid järgmised:

	Maa ja ehitised	Masinad ja seadmed	Muu materiaalne põhivara ja sõidukid	Lõpetamata põhivara ja ettemaksed	Kokku
Ostuõigusega vara kasutusõigus (kapitalirent)	-	53 903	170 768	-	224 671
Ostuõigusega vara kasutusõigus (kasutusrent)	2 522 064	-	-	-	2 522 064
Rendilepingutega mitteseotud materiaalne põhivara	1 827 926	1 164 091	574 363	56 624	3 623 004
Seisuga 31. detsember 2022:	4 349 990	1 217 994	745 131	56 624	6 369 739
Ostuõigusega vara kasutusõigus (kapitalirent)	-	46 091	92 792	-	138 883
Ostuõigusega vara kasutusõigus (kasutusrent)	2 015 957	-	-	-	2 015 957
Rendilepingutega mitteseotud materiaalne põhivara	1 768 437	1 297 080	673 701	15 983	3 755 201
Seisuga 31. detsember 2023:	3 784 394	1 343 171	766 493	15 983	5 910 041

Raamatupidamise aastaaruande lisad (jätkub)

15 Materiaalne põhivara (jätkub)

Aruandeperioodil toimunud liikumised ostuõiguseta vara kasutusõiguses on võetud kokku järgmises tabelis:

	2022 EUR	2023 EUR
Algsaldo bilansiline väärtus	2 522 064	3 008 391
Soetused	54 653	42 446
Müügid	(58 412)	(58 137)
Akumuleeritud kulum müüdüd varadelt	58 412	58 137
Amortisatsioonikulu	(560 760)	(528 773)
Saldo aasta lõpus	2 015 957	2 522 064

Aruandeperioodil toimunud liikumised ostuõigusega vara kasutusõiguses on võetud kokku järgmises tabelis:

Algsaldo bilansiline väärtus	224 671	323 347
Soetused	-	30 458
Ümberliigitamiste bilansiline väärtus	(26 412)	(31 505)
Amortisatsioonikulu	(59 376)	(97 629)
Saldo aasta lõpus	138 883	224 671

16 Kinnisvarainvesteeringud

Kinnisvarainvesteering on maa või hoone või hoone osa, mida ettevõtte hoiab renditulu teenimise või turuväärtuse kasvu eesmärgil, mitte aga kasutamiseks kaupade tootmisel, teenuste osutamisel või halduslikel eesmärkidel või müügiks tavapärase äritegevuse käigus. Kinnisvarainvesteeringud võetakse arvele soetusmaksumuses.

Edaspidi kajastatakse kinnisvarainvesteeringuid õiglases väärtuses, mis baseerub sõltumatu hindaja poolt kord aastas määratud turuhinnal, kes tugineb oma hinnangus kas hiljuti sarnaste objektidega toimunud tehingute hindadele (korrigeerides hinnangut vastavalt erinevustele) või kasutab diskonteeritud rahavoogude meetodit. Õiglase väärtuse muutused kajastatakse koondkasumiaruandes kirjel „Muud kasumid/(kahjumid), neto“. Õiglase väärtuse meetodil kajastatavaid kinnisvarainvesteeringuid ei amortiseerita.

Kinnisvarainvesteeringute kajastamine lõpetatakse, kui nad on kas müüdüd või püsivalt kasutamisest eemaldatud ning nende võõrandamisest ei eeldata enam tulevast majanduslikku kasu. Erinevus neto müügitulu ja vara bilansilise väärtuse vahel kajastatakse kajastamise lõpetamise perioodi koondkasumiaruandes.

Ümberliigitamised kinnisvarainvesteeringuteks või kinnisvarainvesteeringutest tehakse ainult siis, kui toimub muutus vara kasutuses. Kinnisvarainvesteeringu ümberliigitamisel omaniku poolt kasutatavaks kinnisvaraks loetakse hilisemas arvestuses selle kinnisvara soetusmaksumuseks selle kinnisvara õiglane väärtus kasutusotstarbe muutumise kuupäeval.

Kui omaniku poolt kasutatav kinnisvara liigitatakse ümber kinnisvarainvesteeringuks, kajastab ettevõtte sellist vara kuni kasutusotstarbe muutumise kuupäevani vastavalt materiaalse põhivara all toodud arvestuspõhimõttele (lisa 15).

	2023 EUR	2022 EUR
Algsaldo bilansiline väärtus	4 000 000	3 543 806
Müügid	-	(117 325)
Akumuleeritud kulum müüdüd varadelt	-	117 325
Õiglase väärtuse muutus (lisa 10)	-	456 194
Saldo aasta lõpus	4 000 000	4 000 000

Kinnisvarainvesteeringutena kajastatakse maad ja ehitisi Tallinnas aadressil Peterburi tee 42, mida ettevõtte oma äritegevuses ei kasuta. Kinnisvara asub Tallinna hästi arenenud tööstus- ja äripiirkonnas, millest 70% on määratud detailplaneeringu kohaselt äritegevuseks ja 30% tootmiskaaks. Olemasolevatest hoonetest lammutatakse silikaattelistest ehitatud vanemad ehitised, kuid lubjakivist ehitatud külmoone tuleb rekonstrueerida. Sissepääsu kõrval asuva toidutootmise mitteeluruumid on koormatud tähtjalise rendilepinguga kuni 2027. aastani.

Raamatupidamise aastaaruande lisad (jätkub)

16 Kinnisvarainvesteeringud (jätkub)

Kinnisvarainvesteeringuid kajastatakse õiglases väärtuses. 25. septembril 2023 teostas sõltumatu sertifitseeritud hindaja Pindi Kinnisvara OÜ ettevõtte Harju maakonnas Tallinnas Lasnamäe linnaosas aadressil Peterburi tee 42 ja 42a asuva kinnisvarainvesteeringu hindamise. Pindi Kinnisvara OÜ on seda tüüpi kinnisvarainvesteeringute hindamise ekspert.

Hindamine toimus turuväärtuse meetodil, nagu seda on kirjeldatud standardis IFRS 13. Antud meetod põhineb kinnisvara liigi ja infrastruktuuri poolest sarnastel turutehingutel.

Väline hindaja tugines oma hinnangus jälgitavatele sisenditele, korrigeerides saadud tulemust mõnevõrra vastavalt hinnatava kinnisvara eripäradele. Hindamise tulemusena 2023. aastal kinnisvarainvesteeringute õiglases väärtuses muudatusi ei tehtud. 2022. aastal toimunud suurenemine kinnisvarainvesteeringute õiglases väärtuses on kajastatud kirjel „Muud kasumid/(kahjumid), neto“. Vt ka lisa 10.

Lisainformatsioon tagatiste kohta on toodud lisas 24 (vii).

17 Immateriaalne põhivara

Firmaväärtus

Firmaväärtus tekib tütarettevõtete omandamisel ning seda kajastatakse summas, mille võrra üleantud tasu ületab ettevõtte poolt omandatud eristatavate netovarade, kohustiste ja tingimuslike kohustiste ning ettevõttele kuuluva vähemusosaluse õiglast väärtust.

Väärtuse languse kontrollimise eesmärgil jaotatakse äriühenduses omandatud firmaväärtus igale raha teenivale üksusele või raha teenitavate üksuste rühmadele, mis peaksid äriühenduse käigus tekkinud sünergiasid kasu saama. Iga üksus või üksuste rühm, millele firmaväärtus on jaotatud, on madalaim tase ettevõttes, kus firmaväärtust sisemise juhtimise eesmärgil jälgitakse. Firmaväärtuse langust kontrollitakse kas kord aastas või sagedamini, kui sündmused või asjaolude muutused viitavad võimalikule väärtuse langusele. Firmaväärtuse bilansilist väärtust võrreldakse selle kaetava väärtusega, milleks on kas vara õiglase väärtus, millest on arvatud maha müügikulutused, või selle kasutusväärtus (vastavalt sellele, kumb on kõrgem). Vara väärtuse langus kajastatakse kohe kuluna ning seda hiljem ei tühistata. Vt ka lisa 4.

Kaubamärgid, litsentsid, patendid

Eraldi omandatud kaubamärgid ja litsentsid on kajastatud soetusmaksumuses. Piiratud kasuliku elueaga kaubamärgid ja litsentsid kajastatakse soetusmaksumuses, millest on arvatud maha akumulieeritud kulum ja väärtuse langus, ning nende väärtust testitakse, kui aruandekuupäeva seisuga on märke vara väärtuse langusest. Amortisatsiooni arvutamisel kasutatakse lineaarset meetodit, et jaotada kaubamärkide, brändide, litsentside (v.a tarkvara) maksumus nende hinnangulisele kasulikule elueale järgmiselt:

Kaubamärgid ja brändid	10–20 aastat
Litsentsid (vastavus- ja toiduohutussertifikaadid)	3 aastat

Kaubamärkide kasulikud eluead on määratud tuginedes juhtkonna hinnangule nende varade raha teenimise perioodi eeldatava pikkuse kohta. Litsentside kasuliku eluea puhul on aluseks võetud varade kasutusõiguse kestus.

Kajastamise hetkel olid katusbrändid (umbrella brands) juhtkonna hinnangul piiramatult kasuliku elueaga, kuna nende immateriaalsete põhivarade rahavood ei ole ajaliselt piiratud. 2021. aastal vaatas juhtkond kõnealuse hinnangu uuesti üle ning selle tulemusena alustati alates 2021. aasta 1. jaanuarist vastava kaubamärgi amortiseerimist.

Arvutitarkvara

Immateriaalse põhivarana kajastatakse kulusid, mis on otseselt seotud eristatavate ja ainulaadsete arvutitarkvara toodetega, mida ettevõtte kontrollib ning mis tõenäoliselt tekitavad majanduslikku kasu, mis ületab nendega seotud kulusid, rohkem kui ühe aasta vältel. Edaspidi kajastatakse arvutitarkvara soetusmaksumuses, millest on arvatud maha akumulieeritud kulum ja võimalikud väärtuse langusest tulenevad kahjumid. Kulutused, mis parandavad või laiendavad arvutitarkvara rakendamist oma algsetest spetsifikatsioonidest kaugemale, loetakse kapitali parandamiseks ning lisatakse arvutitarkvara soetusmaksumusele. Arvutitarkvara hooldusega seotud kulud kajastatakse nende tekkimise aasta kasumiaruandes.

Arvutitarkvara kulud amortiseeritakse lineaarsel meetodil nende hinnangulise kasuliku eluea ehk 1–10 aasta jooksul. Amortisatsioon algab, kui arvutitarkvara on valmis kasutamiseks, ning see kajastatakse üldhalduskulude all.

Ettevõtte on oma serveripark (serveriruum). Business Centrali litsentse renditakse Microsoftilt. Ettevõtte võib kolida oma tarkvara koos kõigi asjakohaste arendustega oma serveripargist igal ajal mis tahes muusse asukohta (litsentsi rendileandja selles osas mingeid piiranguid kehtestanud ei ole). Litsentsitasud kajastatakse kasumiaruandes kuluna.

Raamatupidamise aastaaruande lisad (jätkub)

17 Immateriaalne põhivara (jätkub)

	Firmaväärtus	Kaubamärgid, brändid, patendid	Muu immateriaalne põhivara	Kokku
	EUR	EUR	EUR	EUR
31. detsembril 2022 lõppenud majandusaasta seisuga				
Algsaldo bilansiline väärtus	8 783 452	1 769 368	116 599	10 669 419
Soetused	-	2 754	319 652	322 406
Müügid	-	(97 000)	-	(97 000)
Akumuleeritud kulum müüdnud varadelt	-	97 000	-	97 000
Amortisatsioonikulu (lisa 13)	-	(182 969)	(20 257)	(203 226)
Lõppsaldo bilansiline väärtus	8 783 452	1 589 153	415 994	10 788 599
Seisuga 31. detsember 2022:				
Soetusmaksumus	8 783 452	2 380 754	839 954	12 004 160
Akumuleerunud kulum ja väärtuse langus	-	(791 601)	(423 960)	(1 215 561)
Bilansiline väärtus	8 783 452	1 589 153	415 994	10 788 599
31. detsembril 2023 lõppenud majandusaasta seisuga				
Algsaldo bilansiline väärtus	8 783 452	1 589 153	415 994	10 788 599
Soetused	-	-	1 365	1 365
Müügid	-	(77 000)	-	(77 000)
Akumuleeritud kulum müüdnud varadelt	-	77 000	-	77 000
Amortisatsioonikulu (lisa 13)	-	(176 066)	(47 585)	(223 651)
Lõppsaldo bilansiline väärtus	8 783 452	1 413 087	369 774	10 566 313
Seisuga 31. detsember 2023:				
Soetusmaksumus	8 783 452	2 303 754	841 319	11 928 525
Akumuleerunud kulum ja väärtuse langus	-	(890 667)	(471 545)	(1 362 212)
Bilansiline väärtus	8 783 452	1 413 087	369 774	10 566 313

Amortisatsioonikulu kajastub koondkasumiaruandes müüdnud toodangu kulus, müügi- ja turustuskuludes ning üldhalduskuludes (lisa 6, 7, 8 ja 13).

18 Investeeringud tütarettevõtetesse

Tütarettevõtte on majandusüksus, mille üle ettevõttel on kontroll. Ettevõtte kontrollib majandusüksust, kui ta on avatud või tal on õigused majandusüksuses osalemisest tulenevale muutuvale kasumile ning ta saab kasutada oma mõjuvõimu majandusüksuse üle, et mõjutada selle kasumi suurust. Investeeringuid tütarettevõtetesse kajastatakse soetusmaksumuses ning hinnatakse kord aastas ümber olenevalt sellest, kumb on väiksem, kas nende bilansiline väärtus või õiglase väärtus, millest on arvatud maha müügiikulutused.

Ettevõtte osalused tütarettevõtetes, kes kõik on börsil noteerimata äriühingud, olid järgmised:

Nimi	Põhitegevus	31. detsember 2023, %	31. detsember 2022, %	31. detsember 2023, EUR	31. detsember 2022, EUR
Premia FFL JSC (Läti)	Laohaldus	100%	100%	415 064	415 064
Premia KPC JSC (Leedu)	Jäätise, piimatoodete ja külmkauba müük	100%	100%	2 777 053	2 777 053
Kokku				3 192 117	3 192 117

Tuginedes juhtkonna hinnangule ettevõtte tulevaste majandustulemuste kohta, ettevõttesse Premia FFL JSC tehtud investeeringu puhul 2023. aastal väärtuse langust ei kajastatud (2022: 464 917 eurot, lisa 10). Ettevõttesse Premia KPC JSC tehtud investeeringu väärtuse langusele viitavaid asjaolusid ei tuvastatud (lisa 4).

Raamatupidamise aastaaruande lisad (jätkub)

19 Laenunõuded

	31. detsember	31. detsember
	2023	2022
	EUR	EUR
Laenud seotud osapooltele (lisa 27(iii))	19 511 103	-
Pikaajalised laenud kokku	19 511 103	-
Laenud seotud osapooltele (lisa 27(iii))	-	12 446 053
Lühiajalised laenud kokku	-	12 446 053

Juhtkonna hinnangul oli laenunõuete bilansiline väärtus 2023. ja 2022. aasta 31. detsembri seisuga ligilähedane nende õiglasele väärtusele.

Antud laen on tagamata, kannab €STR-iga seotud muutuvat intressimäära, millele lisandub fikseeritud marginaal, ning selle tagastamise tähtaeg on 30. septembril 2025.

Laenunõuded on fikseeritud eurodes. Maksimaalne krediidiriski positsioon bilansipäeva seisuga oli võrdne iga eespool nimetatud laenude klassi bilansilise väärtusega. Lisainformatsioon kommertspandi kohta on toodud lisa 24 (vii). Laenunõuete liikumise kohta vt lisa 27 (iii).

20 Varud

Varud kajastatakse kas soetusmaksumuses või neto realiseerimisväärtuses (vastavalt sellele, kumb on madalam). Varude soetusmaksumus leitakse kaalutud keskmise meetodil. Valmis- ja lõpetamata toodangu maksumus koosneb toorainest, otsestest tööjõukuludest, muudest otsestest kuludest ning nendega seotud tootmise üldkuludest (tavapärase tootmisvõimsuse alusel). See ei hõlma laenukasutuse kulutusi. Neto realiseerimisväärtus on hinnanguline müügihind tavapärase äritegevuse käigus, millest on arvatud maha varude realiseerimisega seotud hinnangulised kulutused. Kui varude neto realiseerimisväärtus on soetusmaksumusest madalam, moodustatakse eraldi varude väärtuse vähendamiseks nende neto realiseerimisväärtusele.

	31. detsember	31. detsember
	2023	2022
	EUR	EUR
Müügiks ostetud kaubad	3 167 502	2 594 792
Tooraine ja materjal	799 883	975 651
Lõpetamata toodang	54	230
Kaubad teel	-	80 736
	3 967 439	3 651 409

Lisainformatsioon panditud varade kohta on toodud lisa 24 (vii).

21 Nõuded ostjate vastu ja muud nõuded

Nõuded ostjate vastu on klientide poolt tasumisele kuuluvad summad tavapärase äritegevuse käigus müüdud kaupade või teenuste eest. Kui nõude laekumist on oodata aasta jooksul (või tavapärase äritsükli käigus, kui see on pikem), liigitatakse nõue käibevaraks. Nõuded ostjate vastu, millel puudub oluline rahastamiskomponent, kajastatakse tehinguhinnas, nagu kirjeldatud jaotises „Müügitulu“. Lisateabe saamiseks vt finantsvarade arvestuspõhimõtteid (lisa 2.1).

Faktooring

Faktooring on nõuete üleandmine (müük), kus sõltuvalt faktooringulepingu tingimustest on ostjal kas õigus teatud aja jooksul nõue müüjale tagasi müüa (regressiõigusega faktooring) või tagasimüügi õigus puudub ning kõik nõudega seotud riskid ja hüved lähevad üle müüjalt ostjale (regressiõiguseta faktooring).

Juhul, kui nõude müüjal säilib tagasiostukohustus, kajastatakse tehingut kui finantseerimistehingut (st nõude tagatisel võetud laenu), mitte kui müüki. Nõuet ei loeta faktooringu tagajärjel müüduks, vaid seda kajastatakse bilansis seni, kuni nõue on laekunud või regressiõigus aegunud. Faktooringtehingust tekkinud kohustisi kajastatakse sarnaselt muude laenukohustistega.

Kui tagasiostukohustust ei ole ning kontroll nõude ja sellega seotud riskide ja hüvede üle läheb üle ostjale, kajastatakse tehingut nõude müügina. Kulu nõuete müügist kajastatakse kas finantskuluna (sarnaselt intressikuluga) või kahjumina nõuete väärtuse langusest sõltuvalt sellest, kas faktooringtehing tehti rahavoogude juhtimise või krediidiriski maandamise eesmärgil.

Raamatupidamise aastaaruande lisad (jätkub)

21 Nõuded ostjate vastu ja muud nõuded (jätkub)

	31. detsember	31. detsember
	2023	2022
	EUR	EUR
Nõuded ostjate vastu	2 337 519	2 276 589
Nõuded seotud osapoolte vastu (lisa (27 (ii)))	87 528	116 518
Eraldised lootusetute ja ebatõenäoliselt laekuvate nõuete katteks (lisa 3)	(1 525)	(1 892)
Lühiajalised nõuded ostjate vastu kokku	2 423 522	2 391 215
Muud nõuded	443	2 687
Ettemaksed	52 563	56 552
Muud maksud	32 305	32 307
Lühiajalised nõuded ostjate vastu ja muud nõuded kokku	2 508 833	2 482 761

Nii 2023. kui ka 2022. aasta 31. detsembri seisuga oli ostjate vastu suunatud ja muude nõuete bilansiline väärtus ligilähedane nende õiglasele väärtusele. Maksimaalne krediidiriski positsioon aruandekuupäeva seisuga oli võrdne iga eespool nimetatud nõuete kategooria bilansilise väärtusega. Nii 2023. kui ka 2022. aasta 31. detsembri seisuga olid ettevõtte ostjate vastu suunatud ja muude nõuete bilansiline väärtus fikseeritud peamiselt eurodes.

Lisainformatsioon panditud varade kohta on toodud lisa 24 (vii).

Tarnijana kasutab ettevõtte pöördfaktooringut, mille käigus oli 2023. aasta 31. detsembri seisuga müüdud nõudeid ostjate vastu kogusummas 393 139 eurot (31. detsember 2022: 427 264 eurot).

22 Raha ja pangakontod

Raha ja rahalähenditena kajastatakse finantsseisundi aruandes ja rahavoogude aruandes kassas olevat sularaha, pangahoiuseid ning kuni 3-kuulisi lühiajalisi kõrge likviidsusega hoiuseid, mida saab kergesti muuta teadaoleva suurusega rahasummadeks ja mille väärtuse muutumiste risk on väike.

Finantseerimisvahenditena kasutatavad arvelduskrediidid on esitatud rahavoogude aruandes finantseerimistegevuse rahavoogude all ning neid ei loeta osaks rahast ja rahalähenditest.

	31. detsember	31. detsember
	2023	2022
	EUR	EUR
Raha pangas	1 031 244	1 065 328
Sularaha	2 743	3 061
Nõudmiseni hoiused	280 041	275 903
	1 314 028	1 344 292

2023. aasta 31. detsembri seisuga oli ettevõtte väljastanud tagatisraha summas 280 041 eurot (31. detsember 2022: 275 903 eurot) 6-kuulise tähtajaga kinnisvararendi arвете tasumise garanteerimiseks.

Nii 2023. kui ka 2022. aasta 31. detsembri seisuga oli ettevõtte raha ja rahalähendite bilansiline väärtus fikseeritud eurodes.

23 Aktsiakapital, ülekurs, kohustuslik reservkapital ja jaotamata kasum

Lihtaktsiad liigitatakse omakapitaliks. Uute aktsiate emiteerimisega otseselt kaasnevad vältimatud kulutused kajastatakse omakapitalis mahaarvamisenä laekumisest, ilma maksudeta.

Ülekurs on aktsiate emiteerimise eest saadava tasu ja aktsiate nimiväärtuse vahe. Ülekursi kontot saab kasutada ainult piiratud eesmärkidel, mis ei hõlma dividendide jaotamist.

Vastavalt 2008. aastani kehtinud Eesti Vabariigi äriseadustikule on moodustatud kohustuslik reservkapital. Reservkapitali võib kasutada kahjumi katmiseks või aktsiakapitali suurendamiseks. Reservkapitalist ei või teha aktsionäridele väljamakseid.

Raamatupidamise aastaaruande lisad (jätkub)

23 Aktsiakapital, ülekurs, kohustuslik reservkapital ja jaotamata kasum (jätkub)

2023. ja 2022. aasta 31. detsembri seisuga koosnes Premia TKH aktsiakapital 4 008 284 nimiväärtuseta registreeritud aktsiast. Iga aktsia annab üldkoosolekul ühe hääle. Premia TKH ainuaktsionär on Food Union Holding (CY) Company Limited. Omaniku aktsiad on registreeritud Eesti Väärtpapierikeskuses ja ei ole turul vabalt kaubeldavad. Premia TKH põhikirjas sätestatud maksimaalne aktsiakapital on 10 miljonit eurot.

Nii 2023. kui ka 2022. aasta 31. detsembri seisuga oli aktsiakapital 2 561 760 eurot.

2023. aasta 31. detsembri seisuga oli ettevõtte jaotamiseks 38 273 668 euro (31. detsember 2022: 30 803 965 euro) väärtuses jaotamata kasumit. Dividendidena jaotatavale puhaskasumile kohalduv tulumaksumäär on 14/86. Seda soodsamat maksumäära saab kasutada dividendimaksele, mis ulatub kuni kolme eelneva majandusaasta keskmise dividendide väljamakseni, mis on maksustatud 20/80 maksumääraga.

Kuna ettevõtte ei ole eelmisel neljal aastal dividende maksnud, oleks kohaldatav maksumäär 20/80. 2023. aasta 31. detsembri seisuga oleks olnud võimalik maksta netodividendidena välja 38 273 668 eurot (31. detsember 2022: 30 803 965 eurot) ning sellega kaasnev tulumaks oleks olnud 7 654 734 eurot (31. detsember 2022: 6 160 793 eurot).

24 Laenukohustised

Rendilepingud

Ettevõtte kasutab rendilepingute alusel laopindu, seadmeid, veokeid, külmutusseadmeid ning autosid. Tüüpiliselt sõlmitakse rendilepingud 1–5 aastaks, kuid need võivad sisaldada ka pikendamise õigust, eriti kinnisvara puhul. Rendilepingute tingimused lepitakse kokku eraldi iga lepingu kohta ning need võivad üksteisest olulisel määral erineda. Rendikohustisi kajastatakse järelejäänud rendimaksete nüüdisväärtuses, arvestades õigusega lepingut pikendada, kui pikendamist võiks mõistlikult eeldada. Lepinguga seotud vara kasutusõigust mõõdetakse rendikohustise summas.

Rendimaksed diskonteeritakse rendi sisemise intressimääraga. Kui seda määra ei ole võimalik kindlaks teha, kasutatakse alternatiivset laenuintressimäära, mille näol on tegemist hinnangulise määraga, millega ettevõtte saaks sarnases majanduskeskkonnas sarnase väärtusega vara ostuks vajalikku laenu sarnastel tingimustel võtta. Tavaliselt rakendatakse kinnisvara kasutusõigusega seotud nüüdisväärtuse arvutustes ligikaudu 4% diskontomäära ning seadmete, veokite ja autode kasutusõigusega seotud nüüdisväärtuse arvutustes ligikaudu 3/6 kuu EURIBOR-i, millele lisandub fikseeritud marginaal vahemikus 1,70–2,49%.

Iga rendimakse jaotatakse kohustise ja finantskulude vahel. Edaspidi kajastatakse rendikohustisi sisemise intressimäära meetodil. Rendikohustise bilansiline väärtus hinnatakse ümber siis, kui muutub sellega seotud hinnang või rendileping.

Raamatupidamise aastaaruande lisad (jätkub)

24 Laenukohustised (jätkub)

Osad kinnisvara ja vahel ka seadmete rendilepingud sisaldavad pikendamis- ja/või lõpetamisõigust. Neid õigusi kasutatakse selleks, et maksimeerida lepingute haldamisel oma tegevuse paindlikkust. Rendiperioodi määramisel võtab ettevõtte arvesse kõiki fakte ja asjaolusid, mis võiksid luua majandusliku stiimuli pikendamise õiguse kasutamiseks. Rendiperioodi määramisel arvestatakse võimaliku pikendamise perioode vaid juhul, kui on piisavalt kindel, et seda õigust kasutatakse.

Lühiajaliste ja madala väärtusega vara rendilepingutega seotud rendimakseid kajastatakse kasumiaruandes lineaarselt kuluna. Lühiajalised rendilepingud on sellised rendilepingud, mille rendiperiood on kuni 12 kuud. Madala väärtusega varade hulka kuuluvad varad, mille hinnanguline väärtus jääb alla 5000 USA dollari, milleks on peamiselt IT seadmed ning madala väärtusega seadmed ja tööriistad.

	31. detsember 2023 EUR	31. detsember 2022 EUR
Pikaajalised laenukohustised:		
Ostuõigusega rendikohustised	77 430	128 846
Ostuõiguseta rendikohustised	1 472 680	1 994 248
	1 550 110	2 123 094
Lühiajalised laenukohustised:		
Ostuõigusega rendikohustised	51 811	78 875
Ostuõiguseta rendikohustised	543 277	527 815
	595 088	606 690
Laenukohustised KOKKU:	2 145 198	2 729 784

(i) **Õiglasel väärtused:** muutuva intressimäära tõttu olid laenukohustiste ja ostuõigusega rendikohustiste bilansilised väärtused 2023. ja 2022. aasta 31. detsembri seisuga ligilähedased nende õiglastele väärtustele. Ostuõiguseta rendikohustiste hinnanguline õiglane väärtus aruandeperioodi lõpus oli 1 827 289 eurot; selle leidmiseks kasutati Eesti Panga keskmist laenuintressi, mis oli 6,83%.

(ii) **Välisvaluutat:** laenukohtiste bilansilised väärtused on fikseeritud eurodes.

(iii) **Pikaajaliste laenukohustiste tähtajad** on 2–5 aastat.

(iv) **Rendikohustised**

	31. detsember 2023 EUR	31. detsember 2022 EUR
Ostuõigusega rendikohustised:		
Kuni 1 aasta	51 811	78 875
1–2 aastat	47 459	51 783
2–5 aastat	29 971	77 063
	129 241	207 721
Ostuõiguseta rendikohustised:		
Kuni 1 aasta	543 277	527 815
1–2 aastat	561 355	543 044
2–5 aastat	911 325	1 451 204
	2 015 957	2 522 063
Rendikohustiste nüüdisväärtus	2 145 198	2 729 784
Rendikohustiste tulevased finantskulud	106 594	155 255
Minimaalsed rendimaksed kokku	2 251 792	2 885 039
Minimaalsed rendimaksed:		
Kuni 1 aasta	640 905	661 398
1–2 aastat	642 047	638 239
2–5 aastat	968 840	1 585 402
	2 251 792	2 885 039

2023. ja 2022. aasta 31. detsembri seisuga olid ostuõigusega rendikohustised sisuliselt tagatud, kuna õigused renditavale varale lähevad rendilepingu rikkumisel automaatselt tagasi rendileandjale.

(v) 2023. ja 2022. aasta 31. detsembri seisuga oli **kasutamata saldo** null eurot.

Raamatupidamise aastaaruande lisad (jätkub)

24 Laenukohustised (jätkub)

(vi) Intressimäärad ja intressimäära muutused

2023. ja 2022. aasta 31. detsembri seisuga olid laenukohustised muutuva intressimääraga, millele lisandus marginaal, ning turumääradega kooskõlas.

Ettevõtte laenukohustiste avatus intressimäärade muutustele ja lepinguliste ümberhindamiste kuupäevad on järgmised:

	31. detsember 2023 EUR	31. detsember 2022 EUR
Ujuv intressimäär: 3 kuud või vähem	20 787	27 190
Ujuv intressimäär: 3–12 kuud	108 454	180 530
Fikseeritud intressimäär (ostuõiguseta vara kasutusõigus)	2 015 957	2 522 064
	2 145 198	2 729 784

(vii) Aasta jooksul toimunud liikumised laenukohustistes

	2023 EUR	2022 EUR
Liikumised ostuõigusega rendikohustistes:		
Saldo aasta alguses	207 721	277 481
Saadud	-	36 550
Tagasimakstud	(78 480)	(106 311)
Arvestatud intressid (lisa 12 (a))	9 251	6 612
Makstud intressid	(9 251)	(6 611)
Saldo aasta lõpus	129 241	207 721
Liikumised ostuõiguseta rendikohustistes:		
Saldo aasta alguses	2 522 063	3 008 391
Aasta jooksul lisandunud	54 654	42 446
Aasta jooksul makstud	(560 760)	(528 773)
Arvestatud intressid (lisa 12 (a))	49 245	58 005
Makstud intressid	(49 245)	(58 006)
Saldo aasta lõpus	2 015 957	2 522 063

25 Võlad tarnijatele ja muud võlad

Võlad tarnijatele on kohustused tasuda kaupade või teenuste eest, mis on tavapärase äritegevuse käigus tarnijatelt soetatud. Võlgnevused liigitatakse lühiajalisteks kohustisteks, kui need kuuluvad tasumisele ühe aasta jooksul (või tavapärase äritsükli käigus, kui see on pikem). Vastasel juhul kajastatakse neid pikaajaliste kohustistena. Võlad tarnijatele võetakse algselt arvele õiglases väärtuses ning kajastatakse seejärel korrigeeritud soetusmaksumuses, kasutades sisemise intressimäära meetodit.

	31. detsember 2023 EUR	31. detsember 2022 EUR
Võlad tarnijatele	3 106 293	3 346 341
Muud võlad	219 565	195 036
Viitvõlad	288 110	340 290
Sotsiaalkindlustus ja samalaadsed sissemaksed	181 744	158 497
Käibemaks	243 756	232 036
Üksikisiku tulumaks	89 324	76 647
Muud maksud	15 518	23 608
Võlgnevused seotud osapooltele (lisa 27 (ii))	324 266	286 334
	4 468 576	4 658 789

Ühe aasta jooksul tarnijatele ja teistele osapooltele tasumisele kuuluvate võlgnevuste õiglane väärtus on ligilähedane nende bilansilisele väärtusele bilansipäeval. Nii 2023. kui ka 2022. aasta 31. detsembri seisuga oli ettevõtte tarnijatele ja teistele osapooltele tasumisele kuuluvate võlgnevuste bilansiline väärtus fikseeritud peamiselt eurodes.

Raamatupidamise aastaaruande lisad (jätkub)

26 Tingimuslikud kohustused

(i) Garantiid

2020. aasta 31. detsembri seisuga oli Premia Tallinn Külkhoone AS väljastanud tagatisraha summas 566 078 eurot kinnisvararendi arвете tasumise garanteerimiseks. 2021. aastal vähendati tagatisraha 271 823 euronil ning 2022. aastal tõsteti 275 903 euronil ja 2023. aastal 280 041 euronil (lisa 22).

(ii) Pandid, tagatised ja eritingimused

VTB Bank (Europe) SE kasuks on panditud 4 008 284 Premia Tallinna Külkhoone AS-i aktsiat ja pangakonto Citadele banka Eesti filiaalis.

Kõik Food Union Groupi põhi- ja käibevarad on panditud vastavate finants-, kommerts-, hüpoteek jne lepingute alusel, et tagada kõiki Food Union Groupi olemasolevaid ja tulevase kohustisi ja kohustusi, mis on seotud krediidikorralduse raamlepingu, vaba tagasimaksega krediidilepingu, allutatud laenu ning tagatisagendi lepingu ja/või kõnealustest ettevõttest VTB Bank (Europe) SE sõlmitud lepingutest tulenevate mis tahes muude finantsdokumentidega. Krediidikorralduse raamlepingu kohaselt on osad Food Union Groupi majandusüksused (sh Premia Tallinna Külkhoone AS) võlgnikud ning Food Union Holding (CY) Company Limited (emaettevõtte) ja LLC Food Union Management (laenusaja) käendajad.

(iii) Maksu- ja Tolliametiga seotud tingimuslikud kohustused

Maksuhalduril on igal ajal õigus kontrollida Premia TKH maksuarvestust 3 kuni 5 aasta jooksul pärast vastava maksudeklaratsiooni esitamise tähtaega ning määrata vajadusel täiendavaid maksukontrolle, intresse ja trahve. Ettevõtte juhtkond ei ole teadlik asjaoludest, mille tulemusena võiks tekkida ettevõttele sellega seoses olulisi lisakohustisi.

27 Tehingud seotud osapooltega

Seotud osapoolteks loetakse osapooli, kellest üks omab teise üle kontrolli või olulist mõju finants- ja äritegevust puudutavate otsuste tegemisel.

Seotud osapooled on:

- Ettevõtte ainuaktsionär Food Union Holding (CY) Company Limited ja isikud, kellel on oluline mõju Food Union Holding (CY) Company Limitedi üle
- Food Union Holding (CY) Company Limitedi konsolideerimisgruppi kuuluvad ettevõtted
- Nõukogu liikmed ja kõigi ettevõtte üksuste juhatuste liikmed
- Eespool nimetatud isikute lähisugulased ning nendega seotud ettevõtted

Seotud osapooltega toimusid järgmised tehingud:

(i) Müük ja muud teenused ning juhtivtöötajate tasud

(i.1) Kaupade ja muude teenuste müük seotud osapooltele

	2023	2022
	EUR	EUR
Kaupade (peamiselt jäätise) müük	2 466 620	1 757 946
	2 466 620	1 757 946

Müügitulu seotud osapooltele geograafiliste piirkondade kaupa (kliendi asukoha alusel)

Leedu	1 756 148	1 483 499
Läti	146 571	215 954
Taani	55 773	58 443
Rumeenia	508 120	-
Muud	8	50
	2 466 620	1 757 946

(i.2) Kaupade ja teenuste ost

Kaupade ost (müüdud toodangu kulu)	2 480 288	6 255 534
Saadud teenused (müügi- ja turustuskulud)	-	-
Saadud teenused (üldhalduskulud)	577 409	439 551
	3 057 697	6 695 085

Raamatupidamise aastaaruande lisad (jätkub)

27 Tehingud seotud osapooltega (jätkub)

(i.3) Juhtivtöötajate tasud

Aruandeaastal juhtivtöötajatele makstud tasud olid kokku 317 069 eurot (2022: 473 339 eurot). Vt lisa 11.

	31. detsember 2023 EUR	31. detsember 2022 EUR
(ii) Aastalõpu saldod		
Nõuded seotud osapoolte vastu (lisa 21)		
Premia KPC JSC	82 967	113 971
Mejerigaarden JSC	4 355	-
Muud	206	2 547
	87 528	116 518
Võlgnevused seotud osapooltele (lisa 25)		
Food Union Management LLC	86 240	177 210
Valmieras piens JSC	59 253	50 258
Rīgas Piena kombināts JSC	178 773	58 866
	324 266	286 334

Ülaltoodud jooksva aasta lõpu saldod ei kanna intresse, on tagatiseta ning on nõudmisel tagasi makstavad. Seotud osapoolte vastu olevate nõuete väärtus ei ole langenud.

(iii) Laenud seotud osapooltele

	2023 EUR	2022 EUR
Liikumine laenudes seotud osapooltele:		
Saldo aasta alguses	12 446 053	8 870 957
Aasta jooksul antud laenud	7 200 000	4 880 000
Aasta jooksul tagasi makstud laenud	(200 000)	(1 330 000)
Arvestatud intressid (lisa 12 (b))	911 184	316 161
Makstud intressid	(846 134)	(291 065)
Saldo aasta lõpus (lisa 19)	19 511 103	12 446 053

2023. ja 2022. aasta 31. detsembri seisuga oli ettevõtte Food Union Groupis varahaldusteenuseid osutava ettevõttega Food Union Management SIA. Leping võimaldab osalist tagasimaksmist üks tööpäev peale taotluse esitamist, täielikku tagasimaksmist aga viis tööpäeva peale lepingu lõppu.

Kõikide laenude intressitulu kajastatakse laenude õiglase väärtuse alusel, kasutades sisemise intressimäära meetodit. 2023. ja 2022. aastal ei olnud vaja seotud osapooltele antud laenude väärtuse languse katteks eraldist moodustada.

28 Sündmused pärast aruandeperioodi lõppu

2023. aasta detsembri lõpus teatati, et tulenevalt ettevõtte Food Union Holding (CY) Company Limited (edaspidi ka: FUN CY) kaudse 91,95% aktsionäri Food Union Enterprises Limited (edaspidi ka: FUNE) 25. jaanuaril 2017 sõlmitud tagatud vahetusvõlakirjade lepingust saab FUN CY ja selle tütarettevõtete uueks otseseks ainuomanikuks PAGAC Farm Holding I Limited (PAG grupi liige, kelle põhitegevus on alternatiivsete investeringute haldamine). Käesoleva raamatupidamise aastaaruande allkirjastamise kuupäeva seisuga ei olnud tehing veel ametlikult registreeritud. Vt ka lisa 1.

Aruandeaasta lõpu ja käesoleva raamatupidamise aastaaruande allkirjastamise vahelisel perioodil ei ole toimunud muid sündmusi, mis nõuaksid käesoleva aruande või selle lisade korrigeerimist või aruandes kajastamist.

JUHATUSE ALLKIRJAD 2023. MAJANDUSAASTA ARUANDELE

Käesolevaga kinnitame Premia Tallinna Külkhoone AS-i 2023. majandusaasta aruandes esitatud andmete õigsust:

Nimi

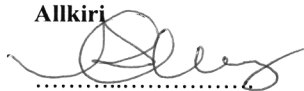
Ametikoht

Allkiri

Kuupäev

Aivar Aus

Juhatuse liige

.....

10. aprill 2024

SÕLTUMATU VANDEAUDIITORI ARUANNE

Premia Tallinna Külkhoone AS aktsionäride

Arvamus

Oleme auditeerinud Premia Tallinna Külkhoone AS raamatupidamise aastaaruannet, mis sisaldab finantsseisundi aruannet seisuga 31. detsember 2023 ning eeltoodud kuupäeval lõppenud majandusaasta koondkasumiaruannet, rahavoogude aruannet, omakapitali muutuste aruannet ja raamatupidamise aastaaruande lisasid, sealhulgas olulist informatsiooni arvestuspõhimõtete kohta.

Meie arvates kajastab kaasnev raamatupidamise aastaaruanne kõigis olulistes osades õiglaselt Premia Tallinna Külkhoone AS finantsseisundit seisuga 31. detsember 2023 ning sellel kuupäeval lõppenud majandusaasta finantstulemust ja rahavoogusid kooskõlas rahvusvaheliste finantsaruandluse standarditega, nagu need on vastu võetud Euroopa Liidu poolt.

Arvamuse alus

Viisime auditi läbi kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimise standarditega (Eesti). Meie kohustusi vastavalt nendele standarditele kirjeldatakse täiendavalt meie aruande osas „Vandeauditori kohustused seoses raamatupidamise aastaaruande auditiga”. Me oleme ettevõttest sõltumatud kooskõlas kutseliste arvestusekspertide rahvusvahelise eetikakoodeksi (sh rahvusvaheliste sõltumatuse standardite) (edaspidi: IESBA koodeks) ja Eestis finantsaruannete auditil läbiviimisel asjassepuutuvate eetikanouetega, mis meile rakenduvad, ning oleme täitnud oma muud eetikaalased kohustused vastavalt nendele nõuetele ja IESBA koodeksile.

Me usume, et auditi tõendusmaterjal, mille oleme hankinud, on piisav ja asjakohane aluse andmiseks meie arvamusele.

Muu informatsioon

Juhtkond vastutab muu informatsiooni eest. Muu informatsioon hõlmab tegevusaruannet, kuid ei hõlma raamatupidamise aastaaruannet ega meie asjaomast vandeauditori aruannet. Meie arvamus raamatupidamise aastaaruande kohta ei hõlma muud informatsiooni ja me ei tee selle kohta mingis vormis kindlustandvat järeldust.

Seoses meie raamatupidamise aastaaruande auditiga on meie kohustus lugeda muud informatsiooni ja kaaluda seda tehes, kas muu informatsioon oluliselt lahkneb raamatupidamise aastaaruandest või meie poolt auditi käigus saadud teadmistest või tundub muul viisil olevat oluliselt väärkajastatud. Kui me teeme tehtud töö põhjal järelduse, et muu informatsioon on oluliselt väärkajastatud, oleme kohustatud sellest faktist aru andma. Meil ei ole sellega seoses millegi kohta aru anda.

Tegevusaruande osas viisime läbi ka Eesti Vabariigi audiitortegevuse seaduses nõutud protseduurid. Need protseduurid hõlmavad hindamist, kas tegevusaruanne on olulises osas kooskõlas raamatupidamise aastaaruandega ning koostatud vastavalt Eesti Vabariigi raamatupidamise seaduse nõuetele.

Auditi käigus tehtud töö põhjal oleme jõudnud järgmisele järeldusele:

- ▶ tegevusaruanne on olulises osas kooskõlas raamatupidamise aastaaruandega;
- ▶ tegevusaruanne on koostatud vastavalt asjakohastele Eesti Vabariigi raamatupidamise seaduses sätestatud nõuetele.

Juhtkonna ja nende, kelle ülesandeks on valitsemine, kohustused raamatupidamise aastaaruande osas

Juhtkond vastutab raamatupidamise aastaaruande koostamise ning õiglase esitamise eest kooskõlas rahvusvaheliste finantsaruandluse standarditega, nagu need on vastu võetud Euroopa Liidu poolt ning sellise sisekontrollisüsteemi eest nagu juhtkond peab vajalikuks, võimaldamaks raamatupidamise aastaaruande korrektset koostamist ja esitamist ilma pettustest või vigadest tulenevate oluliste väärkajastamisteta.

Raamatupidamise aastaaruande koostamisel on juhtkond kohustatud hindama ettevõtte suutlikkust jätkata jätkuvalt tegutsevana, esitama infot, kui see on asjakohane, tegevuse jätkuvusega seotud asjaolude kohta ja kasutama tegevuse jätkuvuse arvestuse alusprintsipi, välja arvatud juhul, kui juhtkond kavatseb kas ettevõtte likvideerida või tegevuse lõpetada või tal puudub sellele realistlik alternatiiv.

Need, kelle ülesandeks on valitsemine, vastutavad ettevõtte raamatupidamise aruandlusprotsessi üle järelevalve teostamise eest.

Vandeauditiitori kohustused seoses raamatupidamise aastaaruande auditiga

Meie eesmärk on saada põhjendatud kindlus selle kohta, kas raamatupidamise aastaaruanne tervikuna on kas pettusest või veast tulenevate oluliste väärkajastamisteta, ja anda välja vandeauditiitori aruanne, mis sisaldab meie arvamust. Põhjendatud kindlus on kõrgetasemeline kindlus, kuid see ei taga, et olulise väärkajastamise eksisteerimisel see kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimise standarditega (Eesti) läbiviidud auditi käigus alati avastatakse. Väärkajastamised võivad tuleneda pettusest või veast ja neid peetakse oluliseks siis, kui võib põhjendatult eeldada, et need võivad üksikult või koos mõjutada majanduslikke otsuseid, mida kasutajad raamatupidamise aastaaruande alusel teevad.

Kasutame auditeerides vastavalt rahvusvahelistele auditeerimise standarditele (Eesti) kutsealast otsustust ja säilitame kutsealase skeptitsismi kogu auditi käigus. Me teeme ka järgmist:

- ▶ teeme kindlaks ja hindame raamatupidamise aastaaruande kas pettusest või veast tuleneva olulise väärkajastamise riskid, kavandame ja teostame auditiprotseduure vastuseks nendele riskidele ning hangime piisava ja asjakohase auditi tõendusmaterjali, mis on aluseks meie arvamusel. Pettusest tuleneva olulise väärkajastamise mitteavastamise risk on suurem kui veast tuleneva väärkajastamise puhul, sest pettus võib tähendada salakokkulepet, võltsimist, info esitamata jätmist, vääresitiste tegemist või sisekontrolli eiramist;
- ▶ omandame arusaamise auditi puhul asjassepuutuvast sisekontrollist, et kavandada nendes tingimustes asjakohaseid auditiprotseduure, kuid mitte arvamusel avaldamiseks ettevõtte sisekontrolli tulemuslikkuse kohta;
- ▶ hindame kasutatud arvestuspõhimõtete asjakohasust ning juhtkonna arvestushinnangute ja nendega seoses avalikustatud info põhjendatust;
- ▶ teeme järelduse juhtkonna poolt tegevuse jätkuvuse arvestuse alusprintsipi kasutamise asjakohasuse kohta ja saadud auditi tõendusmaterjali põhjal selle kohta, kas esineb olulist ebakindlust sündmuste või tingimuste suhtes, mis võivad tekitada märkimisväärset kahtlust ettevõtte suutlikkuses jätkata jätkuvalt tegutsevana. Kui me teeme järelduse, et eksisteerib oluline ebakindlus, oleme kohustatud juhtima vandeauditiitori aruandes tähelepanu raamatupidamise aastaaruandes selle kohta avalikustatud infole või kui avalikustatud info on ebapiisav, siis modifitseerima oma arvamust. Meie järeldused põhinevad vandeauditiitori aruande kuupäevani saadud auditi tõendusmaterjalil. Tulevased sündmused või tingimused võivad siiski kahjustada ettevõtte suutlikkust jätkata jätkuvalt tegutsevana;
- ▶ hindame raamatupidamise aastaaruande üldist esitusviisi, struktuuri ja sisu, sealhulgas avalikustatud informatsiooni, ning seda, kas raamatupidamise aastaaruanne esitab aluseks olevaid tehinguid ja sündmusi viisil, millega saavutatakse õiglane esitusviis.

Me vahetame nendega, kelle ülesandeks on valitsemine, infot muu hulgas auditi planeeritud ulatuse ja ajastuse ning märkimisväärsete auditi tähelepanekute kohta, sealhulgas mis tahes sisekontrolli märkimisväärsete puuduste kohta, mille oleme tuvastanud auditi käigus.

Tallinn, 10. aprill 2024

Olesia Abramova
Vandeauditiitori number 561
Ernst & Young Baltic AS
Audiitorettevõtja tegevusloa number 58

Müügitulu jaotus tegevusalade lõikes

Tegevusala	EMTAK kood	Müügitulu (EUR)	Müügitulu %	Põhitegevusala
Jäätisetootmine	10521	21967186	51.76%	Jah
Mujal liigitamata toidukaupade hulgimüük	46389	12199957	28.74%	Ei
Toidukaupade, jookide ja tubakatoodete vahendamine	46171	8168683	19.25%	Ei
Muud mujal liigitamata äritegevust abistavad tegevused	82991	106233	0.25%	Ei

Sidevahendid

Liik	Sisu
Telefon	+372 6033800
E-posti aadress	premia@premia.ee